

Rapport onderzoek Meppel CO₂-neutraal

Definitieve versie - inclusief bestuurlijke reactie

Colofon

In opdracht van

Rekenkamer Meppel

Contactpersoon: Fred Flentge, lid rekenkamer

Opgesteld door

SME

Carolien Hoogland en Jurgen Broeders

hoogland@sme.nl / broeders@sme.nl

(030) 635 89 00

Utrecht, november 2023

Dit rapport is opgesteld door SME in opdracht van de Rekenkamer Meppel. Niets uit deze uitgave mag op welke wijze dan ook worden gebruikt zonder voorafgaande toestemming van deze partijen.

Inhoud

1.	Samenvatting	4
2.	Inleiding	7
2.1	Aanleiding	7
2.2	Doelstellingen van het onderzoek	7
2.3	Afbakening	7
2.4	Onderzoeksvragen	8
2.5	Onderzoeksmethode	8
3.	Bevindingen	9
3.1	Blok 1: Beleid	9
3.2	Blok 2: Uitvoering en resultaten	15
3.3	Blok 3: Samenwerking en participatie	21
3.4	Blok 4: Monitoring en evaluatie	23
4.	Conclusies	26
5.	Aanbevelingen	30
Bijlage I.	Bestuurlijk wederhoor	32
Bijlage II.	Ingevuld normenkader met 'stoplichtenoverzicht'	33
Bijlage III.	Ambitie, doelstellingen en maatregelen	35
Bijlage IV.	Geraadpleegde bronnen	41

1. Samenvatting

Beleid

Meppel wil in 2040 CO₂-neutraal zijn. De ambitie 'Meppel CO₂-neutraal in 2040' is een hoge, heldere ambitie waar betrokkenen binnen en buiten de gemeentelijke organisatie achter staan. Uit interviews met ambtenaren, wethouder, gemeenteraadsleden en externe partners komt terug dat alle partijen aan deze ambitie vast willen houden. De hoge ambitie zet aan tot actie. Echter: een nulmeting en een gezamenlijk beeld van de resterende opgave ontbreekt.

Het beleid voor de energietransitie is in verschillende beleidsstukken nader uitgewerkt. In de Transitievisie Warmte (TVW) geeft de gemeente richting aan hoe de aardgasvrije gebouwde omgeving eruit gaat zien. De TVW sluit aan bij de ambitie om CO₂-neutraal te zijn in 2040 en bevat een concrete planning. In het *Programma duurzaamheid Meppel 2021-2023* zijn doelstellingen per deelthema van de energietransitie bepaald. Op regionaal niveau is Meppel goed aangehaakt bij de RES-regio Drenthe. Ten tijde van dit onderzoek was een nieuw programma duurzaamheid, voor de periode na 2023, in voorbereiding binnen de ambtelijke organisatie. Daarnaast staat het uitwerken van een Lokale Energiestrategie op de planning.

De energietransitie is een horizontale opgave die ambtelijk leeft binnen het team Duurzaam en bestuurlijk binnen het College, en binnen het team Duurzaam goed geborgd is. Er is voor de meeste deelonderwerpen binnen de energietransitie voldoende ambtelijke capaciteit en budget beschikbaar. Een vacature voor verduurzaming van mobiliteit kon tot nu toe niet ingevuld worden; voor dat onderwerp is daardoor geen capaciteit. Daarnaast zijn ambtenaren van andere teams binnen de gemeente betrokken bij de energietransitie.

De gemeente neemt concrete maatregelen die aansluiten bij de ambitie en doelstellingen. Dat gebeurt zowel binnen de eigen directe invloedssfeer (cirkel van controle) als op gebieden waar de gemeente geen directe invloed heeft maar wel een stimulerende, aanjagende, of coördinerende rol pakt (de cirkel van invloed).

Uitvoering en resultaten

De uitstoot van CO₂ door energieverbruik in Meppel neemt af en de afname is in lijn met de doelstelling van de gemeente. Dit is deels het gevolg van lokaal beleid en deels het gevolg van externe factoren. Door ontbreken van structurele monitoring van de energietransitie in Meppel bestaat onvoldoende inzicht of de doelstelling 'Meppel CO₂-neutraal in 2040' haalbaar is en of geplande maatregelen optellen tot CO₂-neutraliteit in 2040. De beperkte capaciteit van het elektriciteitsnet in Meppel vormt voor de komende jaren een bedreiging voor de voortgang in de lokale energietransitie.

In de TVW is een vrij concrete planning opgenomen voor het aardgasvrij maken van de verschillende wijken en buurten in gemeente Meppel. Als uitwerking van de TVW is een eerste WUP inmiddels afgerond, voor de wijk Berggierslanden, en is gestart met de volgende uitvoeringsplannen. Daarmee wordt de geplande route uit de routekaart 2019 gerealiseerd. Op dit vlak kan de gemeente Meppel gekenmerkt worden als koploper.

De doelstellingen van opwek van duurzame energie in Meppel worden niet behaald; de opwek van duurzame energie blijft ver achter. De doelstelling om in 2030 lokaal 0,17 TWh elektriciteit op te

wekken door de realisatie van 50 hectare zon op grote daken en maximaal 30 MW aan windmolens is niet binnen bereik.

Naast de grotere doelstellingen zijn op projectniveau doelen geformuleerd; op dit niveau maakt de gemeente haar eigen ambities veelal waar.

Samenwerking en participatie

Meppel heeft een positieve band weten op te bouwen met veel van de actieve inwoners en organisaties. In verschillende wijken zijn bewonersinitiatieven actief in de energietransitie waarmee de gemeente goed contact heeft. Dat is een zeer waardevolle basis. De initiatieven en organisaties waarmee gesproken is, voelen zich gesteund door de gemeente en zijn tevreden over hun contact met de gemeente.

Als het gaat om overlegstructuren en het participatief opstellen van beleid, lijkt het erop dat dit bij de TVW en wijkuitvoeringsplannen voor de warmtetransitie al vanzelfsprekend gebeurt. Bij de overige projecten en activiteiten voor de energietransitie lijken overleggen en participatie meer ad hoc tot stand te komen. Er is geen overlegstructuur tussen bewonersinitiatieven en gemeente. De initiatieven geven aan wel behoefte te hebben aan ontmoeting met andere initiatieven en gemeente. Met woningcorporaties en binnen de RES-regio vindt wel op structurele basis overleg plaats.

Monitoring en evaluatie

Structurele monitoring van de voortgang van de energietransitie in Meppel vindt niet plaats. Hierdoor ontbreekt het totaaloverzicht.

Er ligt een monitoringsinstrument klaar, maar dit is (nog) niet in gebruik genomen; het sluit onvoldoende aan bij de dagelijkse praktijk van de mensen die de monitoringsdata zouden kunnen verzamelen. Via de landelijke tools zoals de Klimaatmonitor en binnen de gemeentelijke organisatie zijn wel data beschikbaar, maar die worden nog niet structureel bij elkaar gebracht.

Het informeren van de raad over de voortgang van de energietransitie binnen Meppel gebeurt op projectniveau waardoor ook binnen de raad het totaaloverzicht ontbreekt. De raad heeft nog steeds en steeds meer behoefte aan gedegen monitoringsinformatie, en dringt hier op aan. De raad staat nog steeds unaniem achter de ambitie 'Meppel CO₂-neutraal in 2040'. Het nieuwe Programma Duurzaamheid biedt kansen voor de raad om beleid bij te stellen.

Conclusies

Bovenstaande bevindingen leiden tot de volgende conclusies:

- Meppel beschikt over een hoge maar gedeelde ambitie voor de energietransitie;
- De energietransitie komt in Meppel goed uit de startblokken:
 - o Er zit met verschillende bewonersinitiatieven veel energie in de wijken. Dat vormt een goede basis.
 - o De CO₂-uitstoot neemt de laatste jaren af, in lijn met de eigen doelstellingen
- Bij de opwek van duurzame energie is onvoldoende voortgang;
- Netcongestie vormt een belemmering voor de energietransitie;
- Structurele monitoring en een gedeeld beeld van de stand van zaken en resterende opgave ontbreken.

Aanbevelingen

Op basis van de conclusies komen we tot de volgende aanbevelingen:

1. Bepaal een gezamenlijke route: het 'waartoe' van de monitoring
2. Start met de monitoring
3. Bepaal relevante indicatoren om de voortgang te monitoren
4. Maak binnen een tijdelijke raads werkgroep energietransitie/duurzaamheid afspraken over monitoring en informatievoorziening
5. Kies als gemeente een actieve rol om netcongestie op te lossen en nodig anderen uit om dat ook te doen
6. Blijf inzetten op het betrekken van inwoners en ondernemers

2. Inleiding

2.1 Aanleiding

De Rekenkamer van de gemeente Meppel heeft, na inventarisatie van mogelijke onderzoeksonderwerpen met de gemeenteraad, het initiatief genomen tot het uitvoeren van een onderzoek naar de aanpak van het klimaat- en energiebeleid van de gemeente.

De gemeente Meppel stelde in 2011 het Duurzaam energieplan vast met de ambitieuze duurzaamheidsdoelstelling om in 2040 CO₂-neutraal te zijn. In de jaren daarna werd dit verder geconcretiseerd. De vraag ligt voor of de gevolgde aanpak van het energiebeleid effectief is en of verwacht mag worden dat, op basis van de gevolgde aanpak, de duurzaamheidsdoelstelling bereikt kan worden.

2.2 Doelstellingen van het onderzoek

De Rekenkamer wil met dit onderzoek aan de gemeenteraad inzicht geven in de succesfactoren en eventuele belemmeringen bij de aanpak van het energiebeleid, met specifieke aandacht voor de vragen wat Meppel kan leren van ervaringen elders en hoe de gemeente succesvol kan zijn in het realiseren van de duurzaamheidsdoelstelling om in 2040 CO₂-neutraal te zijn. De nadruk van het onderzoek ligt daarom vooral op het aanreiken van lessen en adviezen om de aanpak in de nabije toekomst te kunnen versterken.

2.3 Afbakening

Thematische afbakening: energietransitie

Duurzaamheid is een begrip dat specificatie behoeft. De 17 Sustainable Development Goals (SDG's) omvatten de 17 werelddoelen voor 2030, die breed zijn samengesteld. Hierin zie je de indeling terug met de balans tussen *people*, *planet* en *profit*. Ieder van deze drie aspecten wordt vaak weer verder uitgesplitst in deelonderwerpen. In dit onderzoek richten we ons op het aspect 'planet' en in het specifiek op het beleid voor de energietransitie (SDG 7: betaalbare en duurzame energie), dat gericht is op CO₂-neutraliteit.

Concreet gaat het om doelen en beleid op het gebied van:

1. Energiebesparing: besparen van energie is een belangrijk startpunt voor de energietransitie. Energie die je niet verbruikt hoeft je immers ook niet duurzaam op te wekken
2. Verduurzaming energiebronnen: overschakelen van fossiele energiebronnen op hernieuwbare bronnen
3. Energie-infrastructuur: een toekomstbestendige energie-infrastructuur is een voorwaarde voor de succesvolle energietransitie
4. Verduurzaming mobiliteit: overgang van fossiele brandstoffen voor mobiliteit naar klimaatvriendelijke vormen van mobiliteit

Afbakening in tijd

Het onderzoek richt zich met name op de periode 2018 tot heden (bij aanvang van het onderzoek). Hierdoor wordt de vorige bestuursperiode ten volle meegenomen. Waar relevant refereren we aan eerdere jaren en beleidsdocumenten sinds 2011, toen de ambitie 'Meppel CO₂-neutraal' is bepaald.

2.4 Onderzoeksvragen

De **hoofdvraag** is als volgt verwoord:

Hoe succesvol is het klimaat- en energiebeleid om de ambitie om in 2040 CO₂-neutraal te zijn te kunnen realiseren?

Daarnaast zijn de volgende **deelvragen** bepaald:

Blok 1: Beleid

1. Op welke wijze heeft Meppel haar ambitie omgezet in beleid?
2. Zijn de uitgangspunten voldoende concreet geformuleerd en actueel?
3. Op welke wijze is de nulmeting uitgevoerd en/of bepaald?
4. Welke middelen zijn beschikbaar gesteld?

Blok 2: Uitvoering en resultaten

5. Wat zijn de succesfactoren en (mogelijke) belemmeringen bij het vastgestelde beleid?
6. Welke maatregelen zijn er genomen die bijdragen aan het gestelde doel?
7. Wat is de verwachte effectiviteit van bepaalde maatregelen op de ambitie en in hoeverre voldoet de werkelijkheid daar aan?
8. Wat is de stand van zaken van het beleid en in hoeverre kunnen de huidige en toekomstige maatregelen bijdragen aan de realisatie van de ambitie?
9. Zijn er andere stappen noodzakelijk in de aanpak van het duurzaamheidsbeleid die bijdragen aan de realisatie van de ambitie?

Blok 3: Samenwerking en participatie

10. Met welke partijen werkt de gemeente samen aan de energietransitie?
11. Hoe verloopt de samenwerking tussen gemeente en de stakeholders?

Blok 4: Monitoring en evaluatie

12. Hoe vindt de toetsing plaats over de realisatie van de maatregelen en de gedane uitgaven?
13. Aan wie en in welke vorm wordt over de realisatie tussentijds informatie verstrekt/gerapporteerd?
14. Wordt er tussentijds geëvalueerd en zo nodig bijgestuurd?

2.5 Onderzoeksmethode

Bij de onderzoeksvragen is een normenkader opgesteld (zie Bijlage II). Het onderzoek is opgebouwd uit een bureaustudie en interviews. Tijdens een bureaustudie zijn beleidsdocumenten geanalyseerd en zijn data verzameld uit landelijke en provinciale dashboards, waaronder de Klimaatmonitor van Rijkswaterstaat. Individuele en groepsinterviews zijn gehouden met raadsleden, de wethouder duurzaamheid, ambtenaren, en samenwerkingspartners van de gemeente. Een overzicht van geraadpleegde bronnen en geïnterviewde personen is opgenomen in bijlage IV.

3. Bevindingen

Dit hoofdstuk beantwoordt de onderzoeksvragen aan de hand van een analyse. We volgen hierbij de indeling van het normenkader dat is opgenomen in Bijlage II. Onderstaande paragrafen behandelen de deelvragen, opgedeeld in vier blokken.

3.1 Blok 1: Beleid

In het eerste blok gaan we aan de hand van het normenkader in op het energiebeleid van gemeente Meppel.

	Norm	Oordeel
1.1	De gemeente beschikt over heldere doelen en ambities voor de energietransitie. • Actueel • Concreet (SMART) geformuleerd	

De ambitie 'Meppel CO₂-neutraal in 2040' is een heldere ambitie waar betrokkenen binnen en buiten de gemeentelijke organisatie achter staan. Uit interviews met ambtenaren, wethouder, gemeenteraadsleden en externe partners komt terug dat alle partijen aan deze ambitie vast willen houden.

De ambitie 'Meppel CO₂-neutraal in 2040' is in 2011 door de gemeenteraad vastgesteld in het *Duurzaam energieplan* en geldt sindsdien als uitgangspunt voor het beleid voor de energietransitie. Hierbij worden verschillende (tussen)doelen gehanteerd die aansluiten op de ambitie en de ambitie verder concretiseren. Hieronder noemen we de belangrijkste (deel)doelstellingen uit opeenvolgende beleidsstukken voor de energietransitie.

Duurzaam energieplan: Van klimaatgevoelig naar klimaatrobuust Gemeente Meppel 2011 – 2040

- o **Meppel in 2040 CO₂-neutraal**
- o **Periode 2011-2014: 15% energiebesparing** in 2014 voor de gemeentelijke organisatie, 20% besparing in 2020

Routekaart energietransitie (2019)

- o Maximale [energie]besparing: a. woningisolatie. b. overig verbruik.
- o Zonnepanelen op zo veel mogelijk daken: a. bedrijven, b. woningen (particulier, huur/corporaties).
- o Maximale plaatsing windmolens, op optimale locaties: a. binnen eigen grenzen, b. in omgeving.

Programma duurzaamheid Meppel 2021-2023 - Samenwerken aan duurzaamheid

De prioriteit in dit programma ligt bij energiebesparing in de gebouwde omgeving en grootschalige opwek, met de volgende doelstellingen:

- o **In 2030 50% minder CO₂-uitstoot dan in 2017** (is gelijk aan 1990). Dit betekent voor Meppel dat tussen 2021 en 2030 circa 135.000 ton CO₂ moet worden bespaard.
- o Lokale opwek van **0,17 TWh lokaal opgewekte elektriciteit**, door de realisatie van 50 hectare zon op grote daken en maximaal 30 MW aan windmolens, te realiseren in 100% lokaal eigendom waar alle Meppelers van kunnen profiteren.
- o **CO₂-neutrale gemeentelijke organisatie in 2030** (voorlopige ambitie in Programma duurzaamheid).

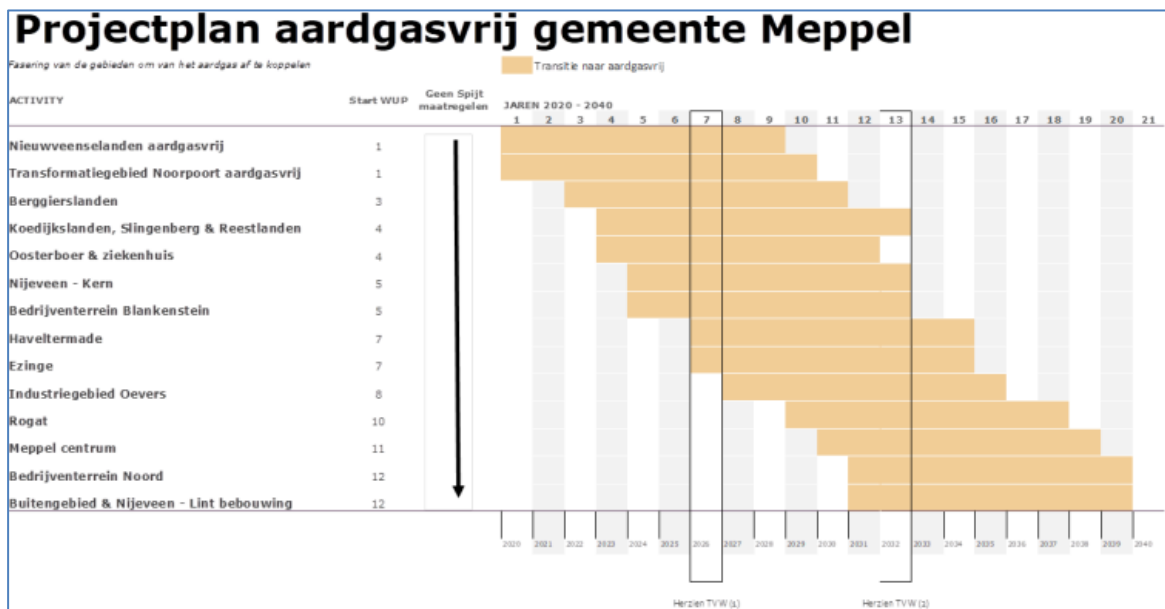
- Onder inwoners en ondernemers brede bekendheid van en betrokkenheid bij de gemeentelijke doelstelling om in 2040 CO₂-neutraal te zijn.

Voor de periode 2021-2023 zijn verder de volgende doelstellingen bepaald:

- **15% energiebesparing** door gedrag en eenvoudige en kostenneutrale maatregelen in de gebouwde omgeving
- Breed bewustzijn en bereidheid tot laagdrempelige gedragsmaatregelen die bijdragen aan minder CO₂
- Het voorkomen van desinvesteringen
- Deelname van bedrijfsleven en industrie aan de gemeentelijke energiedoelen
- Bedrijven nemen maatregelen die binnen 5 jaar zijn terugverdiend
- Kantoren hebben vanaf 2023 minimaal label C
- Het **verminderen van de CO₂-emissie van bedrijven en mobiliteit**
- Minstens één lokale aanbieder van elektrische deelauto's.

Transitievisie Warmte (2021)

In de Transitievisie Warmte (TVW) geeft de gemeente richting aan hoe de aardgasvrije gebouwde omgeving eruit gaat zien. De TVW sluit aan bij de ambitie om CO₂-neutraal te zijn in 2040 en bevat een planning waarin staat welke wijk wanneer aardgasvrij kan worden. Op basis van die planning wordt gefaseerd per wijk of kern een wijkuitvoeringsplan (WUP) opgesteld waarin op detail de TVW wordt uitgewerkt. Het eerste WUP is inmiddels afgerond, voor de wijk Berggierslanden. In 2023 volgt het wijkuitvoeringsplan voor Koedijklanden/Reestlanden/Slingenberg en wordt gestart met het wijkuitvoeringsplan voor Oosterboer.

Planning voor de warmtetransitie in Meppel zoals opgenomen in de Transitievisie Warmte.

Regionale Energiestrategie (RES) Drenthe 1.0

De Regionale Energietransitie (RES) bevat de regionale plannen voor opwek van duurzame elektriciteit. De RES is tot stand gekomen met bijdragen van alle Drentse gemeenten en bevat de volgende ambitie en doelstellingen:

- Ambitie: "In 2050 willen we [in Drenthe] energieneutraal zijn en geen aardgas meer gebruiken"

- Besparen van 15 procent op het gebruik van warmte in de gebouwde omgeving in 2030 t.o.v. 2021
- Grootschalige opwek van 3,45 TWh in Drenthe, waarvan de bijdrage van Meppel 0,103 aan windenergie, 0,005 aan zon op land en 0,042 aan zon op dak bedraagt.

In de verschillende beleidstukken van de gemeente is de opgave 'Meppel CO₂-neutraal' afgebakend tot CO₂-uitstoot 'door verbruik van energie' binnen de gemeentegrenzen.¹ CO₂-uitstoot die bijvoorbeeld veroorzaakt wordt door gebruik van spullen die buiten de gemeentegrenzen zijn geproduceerd, wordt dus niet meegerekend.

Aanvullend op de ambitie zijn vooral in het *Programma duurzaamheid Meppel 2021-2023* doelstellingen per deelthema bepaald. In de TVW is daarnaast een behoorlijk concrete planning opgenomen voor het aardgasvrij worden van wijken. Lang niet alle gemeenten zijn in hun Transitievisie zo concreet als Meppel. Tenslotte zijn op diverse plaatsen (zoals in het Coalitieakkoord) strategische aanwijzingen en uitgangspunten gegeven (denk aan 'inclusief', geen zon op land, wel zon op dak; etc.), maar deze zijn niet gekwantificeerd.

Ten tijde van dit onderzoek was een nieuw programma duurzaamheid, voor de periode na 2023, in voorbereiding binnen de ambtelijke organisatie. Het is de bedoeling dat het nieuwe programma begin 2024 in de raad wordt behandeld. Daarnaast staat het uitwerken van een Lokale Energiestrategie op de planning.

1.2	Het beleid sluit aan bij landelijke en regionale doelstellingen. • De link is gelegd met landelijke en regionale kaders.	
-----	--	--

Met de ambitie 'Meppel CO₂-neutraal in 2040' ligt de ambitie in Meppel hoger dan de landelijke ambitie. Het landelijke beleid is er immers op gericht om in 2050 klimaatneutraal te zijn.² Een van de externe partners van de gemeente stelt: *"Hier zijn we vol op de wagen gesprongen. Met "we" bedoel ik gemeente en Woonconcept samen. Maar je ziet dat gemeente Meppel als regievoerder wel echt vooruitloopt op de landelijke troepen."*³

Op regionaal niveau is Meppel goed aangehaakt bij de RES-regio Drenthe. Daarin wordt samengewerkt met andere gemeenten, netbeheerders, waterschappen, provincie en vertegenwoordigers van maatschappelijke sectoren aan verduurzaming van de energievoorziening en vernieuwing van de energie-infrastructuur. De ambitie van Meppel ligt hoger dan die van de provincie als geheel. Drenthe wil in 2050 energieneutraal zijn.⁴

De routekaart uit 2019 beschrijft een aanpak die de verschillende niveaus (lokaal/regionaal/provinciaal) met elkaar verbindt.

In Bijlage III is schematisch weergegeven hoe de Meppeler doelstellingen zich verhouden tot landelijke en regionale/provinciale doelen.

¹ Duurzaam energieplan 2011, p 14

² <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/klimaatverandering/klimaatbeleid>

³ Interview Woonconcept

⁴ Zie <https://www.provincie.drenthe.nl/onderwerpen/natuur-milieu/energietransitie/> en de RES 1.0

1.3	De organisatie en de uitvoeringsstructuur zijn helder vastgelegd.	
-----	---	--

De uitvoeringsstructuur binnen de gemeentelijke organisatie is niet vastgelegd in beleidsstukken. Wel heeft binnen de gemeentelijke organisatie de afgelopen jaren een organisatieontwikkeling plaatsgevonden waarbij nieuwe teams zijn gevormd, waaronder het nieuwe team Duurzaam. De energietransitie wordt vanuit het team Duurzaam gecoördineerd, in samenwerking met de ambtenaar die contact heeft met de bedrijven over milieu en handhaving, de ambtenaar verantwoordelijk voor de RES, en de accounthouder van de Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe. In de praktijk zijn ook andere collega's binnen de ambtelijke organisatie betrokken bij de energietransitie, zoals de wijkregisseurs en collega's van infrastructuur. "Het dringt nu tot de ambtenaren door dat Duurzaamheid niet alleen bij team Duurzaam thuishoort, maar bij alle teams", zo wordt gesteld tijdens de interviews voor dit onderzoek.

De herziening van het *Programma Duurzaamheid* wordt gecoördineerd door een medewerker van team Duurzaam.

Op bestuurlijk niveau is de coördinatie van de lokale energietransitie belegd bij wethouder Bos. Daarnaast hebben ook andere wethouders te maken met de energietransitie, zoals wethouder De Vries (Economie, inclusief bedrijfsterreinen, industrie, haven, havenontwikkeling en agrarische ondernemers) en wethouder Van Ulzen (Wonen). De portefeuilleverdeling is o.a. vermeld op de website van de gemeente.

Binnen de RES-regio Drenthe is de uitvoeringsstructuur helder vastgelegd in de *Startnotitie RES 2.0*. In die structuur neemt de Drentse Energietafel (DET) een centrale plaats in. Het is een gremium waar beeldvormend over de onderwerpen wordt gesproken door alle betrokken partijen en de besluitvorming wordt voorbereid.

1.4	Het beleid is voldoende geborgd binnen de ambtelijke organisatie.	
-----	---	--

- Ambtelijke apparaat (binnen de relevante beleidsvelden) heeft kennis van het duurzaamheidsbeleid en handelt in overeenstemming daarmee.
- Er is voldoende capaciteit om het duurzaamheidsbeleid tot uitvoering te brengen.
- Er is voldoende budget om het duurzaamheidsbeleid tot uitvoering te brengen.

De energietransitie is een horizontale opgave die ambtelijk leeft binnen het team Duurzaam en bestuurlijk binnen het College.

Het duurzaamheidsbeleid is op ambtelijk niveau binnen het team Duurzaam goed geborgd. Er is voor de meeste deelonderwerpen binnen de energietransitie voldoende ambtelijke capaciteit beschikbaar. De afgelopen jaren is het team Duurzaam vormgegeven en is de capaciteit flink uitgebreid. Er zijn tien formatieplaatsen, waarvan er zeven zijn vervuld. Uiteraard geldt ook bij ruime beschikbaarheid van ambtelijke capaciteit dat scherpe keuzes gemaakt moeten worden in activiteiten die de gemeente kan uitvoeren. Er zijn binnen het team nog drie vacatures. Zo blijkt het - vanwege krapte op de arbeidsmarkt - lastig om de vacature voor beleidsmedewerker (duurzame) mobiliteit in te vullen.

Daarnaast zijn ambtenaren van andere teams binnen de gemeente betrokken bij de energietransitie. Denk bijvoorbeeld aan wijkregisseurs die vanuit inwoners ook vragen krijgen die gerelateerd zijn aan de energietransitie. Uit de interviews met ambtenaren blijkt dat de energietransitie ook in andere teams steeds meer op de agenda staat: *“Het dringt nu tot de ambtenaren door dat Duurzaamheid niet alleen bij team Duurzaam thuishoort, maar bij alle teams. Het is een horizontaal thema. Dit is een positieve ontwikkeling.”* De programmamanager die momenteel het programma Duurzaamheid hernieuwt betreft hierbij alle diensten.

In raadsvoorstellen wordt standaard een kopje duurzaamheid/energietransitie opgenomen. Daarmee is geborgd dat ook in raadsvoorstellen vanuit andere teams aandacht is voor de energietransitie.⁵

Budget is momenteel geen belemmering voor de uitvoering van de lokale energietransitie. In het Programma duurzaamheid 2021-2023 is budget gereserveerd: *“In 2021 is een budget van € 400.000 beschikbaar gesteld en in de jaren 2022, 2023 elk € 450.000. Het structurele budget voor 2021 is aangevuld met het overhevelingsbudget 2020.”*⁶ De Rijksoverheid stelt daarnaast in ruime mate budget beschikbaar aan gemeenten, onder andere voor ambtelijke capaciteit.

Ter verduidelijking: deze observatie gaat over de gemeentelijke budgetten nodig voor het uitvoeren van de acties vanuit team Duurzaam. Deze observatie gaat niet over het al dan niet beschikbaar zijn van budget bij inwoners of voor de regionale opgaven.

1.5	De gemeente heeft concrete maatregelen bepaald die aansluiten bij de doelen.	
-----	--	--

De energietransitie is een gezamenlijke opgave van gemeentelijke organisatie, organisaties, bedrijven en inwoners. De gemeente heeft daarin een eigen (voorbeeld)rol, maar samenwerking met en inzet van partners is nodig om de ambitie ‘Meppel CO₂-neutraal’ te realiseren. In dit onderzoek hebben we daarom gekeken naar invulling van de eigen (voorbeeld)rol van de gemeente (binnen de *cirkel van controle*) én naar de manier waarop samenwerking met andere partijen wordt vormgegeven (binnen de *cirkel van invloed* van de gemeente).

Binnen zowel de cirkel van controle als binnen de cirkel van invloed worden maatregelen genomen die aansluiten bij de ambitie en doelstellingen. Enkele voorbeelden van maatregelen binnen de cirkel van controle zijn het plaatsen van zonnepanelen op gebouwen die de gemeente beheert⁷ en elektrificatie van het gemeentelijk vastgoed.⁸ Voorbeelden van maatregelen binnen de cirkel van invloed zijn de inzet van energiecoaches, het ondersteunen van energie-initiatieven door inwoners, het opstellen van een wijkuitvoeringsplan, en aanbieden van een duurzaamheidslening.

In Bijlage III is een overzicht toegevoegd bij met voorbeelden van maatregelen die we aantreffen tijdens de bureaustudie en de interviews. Tijdens de interviews is ons niet duidelijk geworden in hoeverre geplande maatregelen ook ten uitvoer zijn gebracht, of toch vervangen zijn door andere, wellicht meer haalbare of meer passende maatregelen.

⁵ <https://meppel.bestuurlijkeinformatie.nl/Reports/Item/b8cec0a7-f797-45cd-a21c-96e096eb2ed1>

⁶ Bron: Raadsvoorstel, 17 nov 2020, Agendapunt 6.1 ‘Programma Duurzaamheid’

⁷ https://www.meppel.nl/Inwoner/Energie_duurzaamheid/duurzame_gemeente/Gebruik_zonnepanelen

⁸ https://www.meppel.nl/Inwoner/Energie_duurzaamheid/duurzame_gemeente

1.6	Er is een nulmeting uitgevoerd aan de hand van indicatoren die aansluiten bij de ambitie en doelstellingen. De opgaven voor de komende tijd zijn in beeld.	
-----	--	--

In meerdere beleidsstukken die sinds 2011 zijn opgesteld is de stand van zaken (het uitgangspunt) en resterende opgave om CO₂-neutraal te worden in beeld gebracht.

In het Duurzaam energieplan (Van klimaatgevoelig naar klimaatrobuust) uit 2011 staat bijvoorbeeld:

- *'De uitgangssituatie is het [energie]verbruik van Meppel in onder meer de gemeentelijke gebouwen, de bestaande woningbouw en nieuwbouw, transport, openbare verlichting en het bedrijfsleven. De grootste verbruikers zijn het bedrijfsleven (56% van het energiegebruik) en de woningbouw (42%). In totaal wordt hiermee 176.000 ton CO₂ geproduceerd. Dat is 0,1% van de totale Nederlandse CO₂ uitstoot.'*
- *"Het totale energiegebruik van Meppel⁹ in 2010 bedraagt 2.200 terajoule per jaar. Bij de energievoorziening van Meppel werd in 2010 veruit het meest gebruik gemaakt van aardgas (1.600 terajoule, 75%), gevolgd door elektriciteit (600 terajoule, 25%); Op basis van het huidige energiegebruik is de totale CO₂-uitstoot berekend op 176.000 ton per jaar".*

Het Programma duurzaamheid 2021-2023 bevat geen uitgebreide analyse van de stand van zaken in 2021. Wel zijn de volgende uitgangspunten benoemd:

- De focus van het programma ligt vooral op de gebouwde omgeving en opwek. 'Dit is 40% van de CO₂ uitstoot. Mobiliteit en industrie zijn elk voor 30% verantwoordelijk voor de uitstoot'.
- Om de doelstelling '50% minder CO₂-uitstoot ten opzichte van 1990 te operationaliseren, wordt de uitstoot in 2017 als referentiepunt bepaald voor uitstoot in 1990. Volgens het CBS was de uitstoot van CO₂ in 2017 net zo hoog als in 1990.¹⁰ De uitstoot van energie gerelateerde CO₂ door Meppel bedroeg in 2017 volgens de Klimaatmonitor 268 kton. Als doelstelling wordt daarom in het programma gehanteerd: 'In 2030 50% minder CO₂ uitstoot dan in 2017 (is gelijk aan 1990). Dit betekent voor Meppel dat tussen 2021 en 2030 circa 135.000 ton CO₂ moet worden bespaard'.
- Over de gemeentelijke organisatie: "We weten echter niet, wat er nog nodig is om als organisatie 100% CO₂ neutraal te worden".

Uit bovenstaande blijkt dat er geen gezamenlijk referentie- of uitgangspunt wordt gebruikt in de verschillende beleidsstukken. Een echte nulmeting ontbreekt. Een gezamenlijk beeld van de resterende opgave ontbreekt daardoor.

In het Programma duurzaamheid zijn enkele indicatoren opgenomen voor monitoring van de voortgang. Voor het thema energietransitie zijn dat:¹¹

- Energiebesparing en de ontwikkeling van de energiemix. Hiervoor hebben we een gemeentelijke monitor energiemix ontwikkeld.
- Vermindering CO₂ uitstoot op basis van de landelijke klimaatmonitor.
- Bereik van communicatiecampagnes en respons op infoquêtes.
- Aantal actieve bewonersgroepen en coaches.
- Aantal adviesaanvragen bij Drents Energieloket en energiecoaches.

⁹ Hierin is meegenomen: huishoudens, bedrijven, gemeentelijke gebouwen, gemeentelijk transport, en openbare verlichting

¹⁰ <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2018/37/co2-uitstoot-in-2017-gelijk-aan-die-in-1990>

¹¹ Programma duurzaamheid 2021-2023

- Voortgang planning vaststelling beleid.
- Voortgang prestatieafspraken bedrijfsleven.

Deze indicatoren sluiten deels aan op de doelstellingen die zijn gesteld. Voor een deel van de doelstellingen kan de voortgang inzichtelijk worden gemaakt aan de hand van deze bronnen en indicatoren. Voor andere doelstellingen lukt dat niet. Inzicht in de CO₂-neutraliteit van de gemeentelijke organisatie ontbreekt bijvoorbeeld.

Binnen de RES-regio zijn doelstellingen bepaald voor grootschalige opwek van duurzame elektriciteit. De voortgang wordt door de RES-regio gemonitord aan de hand van indicatoren.

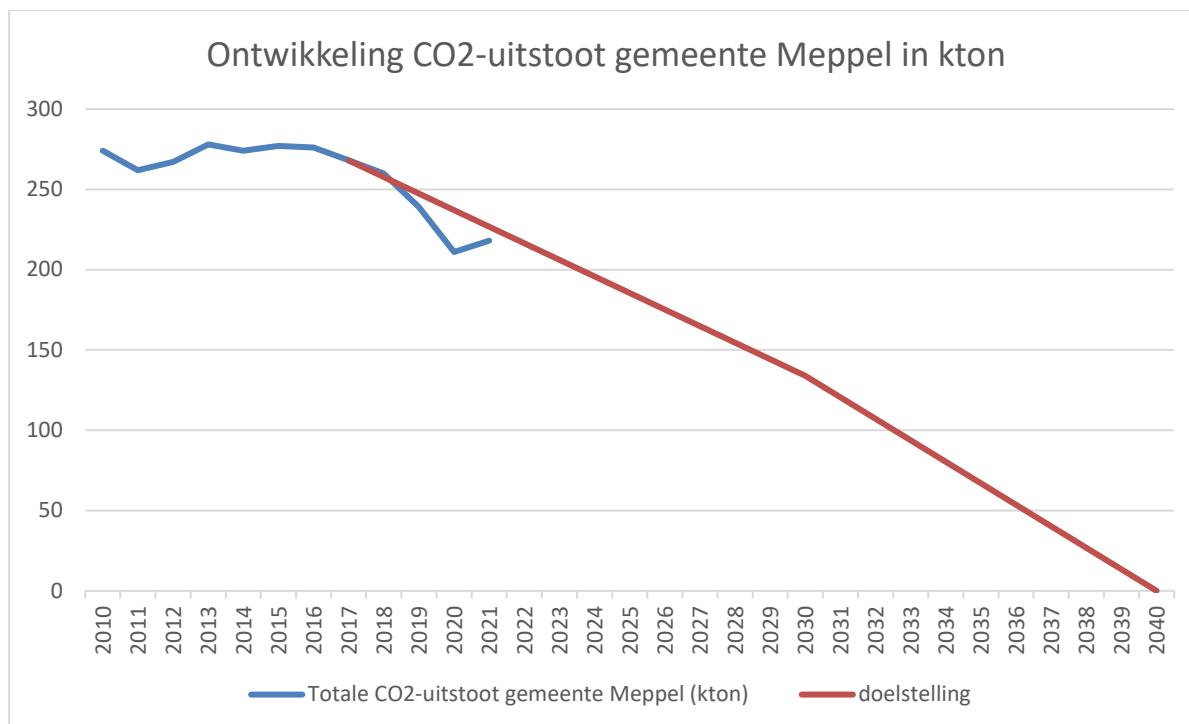
3.2 Blok 2: Uitvoering en resultaten

In het tweede blok kijken we aan de hand van het normenkader naar de uitvoering van het energiebeleid en naar de resultaten van de inspanningen.

	Norm	Oordeel
2.1	De gemeente is op weg om de ambities waar te maken of heeft al doelstellingen behaald. • Op basis van landelijke benchmarks en op basis van al uitgevoerde (recente) evaluaties en bij de gemeente bekende feiten en cijfers. • Aangevuld met kennis binnen de ambtelijke organisatie. • Welke doelstellingen zijn reeds behaald en welk effect is bereikt?	

Binnen gemeente Meppel zelf is geen duidelijk inzicht of de doelstelling voor 2040 haalbaar is en of geplande maatregelen optellen tot CO₂-neutraliteit in 2040. Verschillende betrokkenen geven aan dat de waarde van deze ambitie niet alleen in de meetbaarheid zit. Minstens even belangrijk is dat door de gedeelde hoge ambitie dingen in gang worden gezet, die anders niet zouden gebeuren. Een van de betrokkenen zegt daarover: 'We laten de ambitie niet los. Dat is niet goed voor de moraal. Dat zou een verkeerd signaal zijn intern maar ook naar de samenleving toe.'

Om te bepalen of Meppel op weg is om de ambitie waar te maken, brengen we eerst de ontwikkeling van de CO₂-uitstoot door energieverbruik in de afgelopen jaren in beeld. Daarbij zien we, op basis van gegevens uit de Klimaatmonitor van Rijkswaterstaat, een duidelijke afname van de uitstoot. De ontwikkeling van de afgelopen jaren zetten we af tegen de doelstelling om in 2030 135.000 ton CO₂ minder uit te stoten ten opzichte van 2021 en in 2040 geen CO₂ meer uit te stoten. Daaruit blijkt dat de ontwikkeling van CO₂-uitstoot door energieverbruik in de afgelopen jaren in lijn is met de eigen ambitie van de gemeente en daar zelfs wat op voorloopt.

Ontwikkeling van energiegerelateerde CO₂-uitstoot binnen gemeente Meppel, afgezet tegen de doelstelling. Bron: Klimaatmonitor.

Mogelijke verklaringen voor de afname van de energie gerelateerde CO₂-uitstoot zijn:

- In Meppel wordt minder energie verbruikt dan voorheen, ondanks de groei van de gemeente. De totaal bekende hoeveelheid energie die in Meppel wordt verbruikt is de afgelopen jaren gedaald, van 3832 Terrajoule (TJ) in 2010 naar 3045 TJ in 2021 (bron: Klimaatmonitor).
- De elektriciteitssector, verantwoordelijk voor 20 procent van de uitstoot in 2022, stoot landelijk steeds minder broeikasgassen uit. Dit komt vooral doordat de productie van hernieuwbare elektriciteit in 2022 op landelijk niveau is gegroeid naar 40 procent.¹² Daardoor neemt ook de hoeveelheid uitgestoten CO₂ per in Meppel verbruikte TJ aan elektriciteit af.

Als we nader inzoomen op verschillende kwantificeerbare subdoelstellingen voor de energietransitie in Meppel dan ontstaat het volgende beeld.

- Energiebesparing
Op basis van gegevens uit de Klimaatmonitor is nog niet te bepalen of – conform de doelstelling uit het Programma duurzaamheid 2021-2023 – 15% energie is bespaard door gedrag en eenvoudige en kostenneutrale maatregelen in de gebouwde omgeving. Deze data komen met een vertraging van ongeveer twee jaar beschikbaar. Als we over een langere periode kijken, dan zien we dat het energieverbruik binnen de gebouwde omgeving afneemt van 1600 TJ in 2010 naar 1340 TJ in 2021.¹³ De besparing tussen 2010 en 2021 bedraagt daarmee ruim 16%.
- Opwek duurzame energie
De doelstelling om in 2030 lokaal 0,17 TWh elektriciteit op te wekken door de realisatie van 50 hectare zon op grote daken en maximaal 30 MW aan windmolens is niet binnen bereik. Momenteel bedraagt volgens de monitor RES Drenthe 1.0 de jaaropbrengst aan hernieuwbare

¹² <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2023/11/uitstoot-broeikasgassen-9-procent-lager-in-2022>

¹³ Klimaatmonitor Rijkswaterstaat.

elektriciteit binnen de gemeentegrenzen totaal 0,027 TWh per jaar (wind: 0,002 TWh, zon op land: 0,001 TWh, zon op dak: 0,025 TWh).¹⁴ Waar de opwek van duurzame energie binnen de provincie als geheel op stoom komt, blijft de ontwikkeling in Meppel achter.

Er zijn voor de komende tijd geen windmolenprojecten gepland en door netcongestie kunnen geen grootschalige zonneprojecten worden gerealiseerd. Het is daarom niet aannemelijk dat de doelstelling om 0,17 TWh op te wekken behaald wordt.

- Gemeentelijke organisatie

Door ontbreken van monitoring van CO₂-neutraliteit van de gemeentelijke organisatie, kan niet bepaald worden in hoeverre de verschillende maatregelen van de gemeente (zie Bijlage III) optellen tot een CO₂-neutrale gemeentelijke organisatie. Volgens data in de Klimaatmonitor is de uitstoot van CO₂ door gebruik van aardgas en elektriciteit in de sector publieke dienstverlening in de periode van 2010 tot en met 2021 teruggebracht van 24,6 kton tot 13,6 kton.¹⁵

- Mobiliteit

Voor vermindering van CO₂-uitstoot door mobiliteit zijn geen SMART-doelstellingen bepaald in het Programma duurzaamheid. Wel is bepaald dat de uitstoot door mobiliteit moet afnemen. Uit de Klimaatmonitor blijkt wel een afname van CO₂-uitstoot door verkeer en vervoer (inclusief snelwegen): van 71,5 kton in 2010 tot 64 kton in 2021. Dat betreft een afname van 10,5%. Deze afname lijkt grotendeels veroorzaakt door de coronapandemie, want in 2019 bedroeg de uitstoot nog 73,1 kton. Data voor recentere jaren zijn nog niet beschikbaar via de Klimaatmonitor.

- Bedrijven

In het Programma duurzaamheid 2021-2023 is als doelstelling opgenomen om de CO₂-uitstoot door de bedrijven te verminderen. Uit de Klimaatmonitor blijkt dat de CO₂-uitstoot door de sector Industrie, Energie, Afval en Water in Meppel in de periode 2010 tot en met 2021 is afgenomen van 80,1 kton tot 68,1 kton. De uitstoot van commerciële dienstverlening binnen de gebouwde omgeving is in dezelfde periode gedaald van 35,4 kton tot 22,9 kton.¹⁶

- Aardgasvrij

In 2021 heeft de gemeenteraad van Meppel – net als andere gemeenten in Nederland – de Transitievisie Warmte (TVW) vastgesteld. In de TVW is een vrij concrete planning opgenomen voor het aardgasvrij maken van de verschillende wijken en buurten in gemeente Meppel. De nieuwbouwwijk Nieuwveense landen is reeds aardgasvrij gebouwd en wordt voorzien van warmte door MeppelEnergie. Als uitwerking van de TVW is een eerste WUP inmiddels afgerond, voor de wijk Berggierslanden, en is gestart met de volgende uitvoeringsplannen. Daarmee wordt de geplande route uit de routekaart 2019 gerealiseerd. Op dit vlak kan de gemeente Meppel gekenmerkt worden als koploper. Lang niet alle gemeenten zijn al zo ver. De TVW biedt daarbij houvast. Een betrokken ambtenaar zegt daarover: *“In de TVW weet ik wel welke warmteplannen gemaakt zijn, en of ik op schema lig, en hebben we KPI's opgesteld, met de externen samen. We evalueren of acties werken of niet.”*

¹⁴ Monitor RES 1.0, stand van zaken juni 2023. Zie:

<https://res.drentheincijfers.nl/hernieuwbareelektriciteit/hernieuwbareelektriciteit.php#voortgangprojecten>

¹⁵ <https://klimaatmonitor.databank.nl/content/co2-uitstoot>

¹⁶ <https://klimaatmonitor.databank.nl/content/co2-uitstoot>

- Betrokkenheid van inwoners en ondernemers bij klimaatambities

Een van de doelstellingen in het Programma duurzaamheid 2021-2023 is brede bekendheid van en betrokkenheid bij de gemeentelijke doelstelling om in 2040 CO₂-neutraal te zijn onder inwoners en ondernemers. In verschillende wijken zijn bewonersinitiatieven van koplopers in de energietransitie georganiseerd waarmee de gemeente goed contact heeft (zie ook Blok 3: samenwerking en participatie). Dit is een goed uitgangspunt om inwoners in de wijken te betrekken. Het is niet bekend hoe breed de betrokkenheid van alle inwoners bij het thema is.

Naast de grotere doelstellingen zijn op projectniveau doelen geformuleerd (voorbeeld energievoorziening; uitvoering WUP's), KPI's die houvast bieden. Op het niveau van de concrete maatregelen maakt de gemeente haar eigen ambities veelal waar.

2.2	Huidige en geplande maatregelen dragen bij en zijn voldoende om de ambitie te realiseren. • Zijn er andere stappen noodzakelijk in de aanpak van het duurzaamheidsbeleid die bijdragen aan de realisatie van de ambitie?	
-----	--	--

In 2017 heeft de gemeente een globale berekening gemaakt van de te bereiken klimaatneutraliteit bij voortzetten van de toenmalige inspanning, met de volgende conclusie:

*"Een globale berekening geeft aan dat met de huidige faciliterende rol minimaal 30% en maximaal 50% van Meppel klimaatneutraal bereikt zal worden in 2040. Mede gezien het maatschappelijk en politiek klimaat is het nu tijd voor het samen met alle belanghebbenden steviger/robuuster de uitvoering van de maatschappelijke opgave te gaan intensiveren. (...) In het DuurzaamEnergiePlan stond al vermeld dat het gaat om een **faciliterende, ondersteunende** rol. Gezien de voortgang betreffende de uitvoering van de energieverduurzaming lijkt het raadzaam dat de gemeente in voorkomende gevallen ook de rol van op gang te brengen/te initiëren op zich neemt/blijft nemen, te weten de rol van **regisseur**."*¹⁷

Gezien het gebrek aan monitoring is deze vraag niet sluitend te beantwoorden voor de maatregelen die sindsdien zijn genomen. Doordat er nog niet gemonitord wordt, is het onduidelijk of de maatregelen optellen tot de gestelde ambities. Op basis van de bureaustudie en de interviews komen we tot de volgende bevindingen:

- Voor verduurzaming van woningen en aardgasvrij maken van de gebouwde omgeving zijn concrete plannen; het uitrollen van de TVW en daarbij behorende WUP's loopt volgens plan. Als het lukt om deze planning aan te houden en voldoende alternatieve duurzame warmtebronnen te vinden die aardgas kunnen vervangen, wordt een grote slag geslagen om de gebouwde omgeving CO₂-neutraal te maken.
- Het uitbreiden van de opwek van duurzame elektriciteit stremt, door de congestie op het net en – daarmee samenhangend – het uitblijven van concrete realiseerbare plannen voor grootschalige opwek. Zo zijn er nog geen concrete 'zoekgebieden' voor het plaatsen van windmolens.¹⁸ Het vrij nieuwe 'provinciale Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat' (pMIEK) moet soelaas bieden bij de uitbreiding van de netcapaciteit.

¹⁷ memo van 24 oktober 2017

¹⁸ Interview ambtenaren

- Voor enkele subthema's van de energietransitie is nog zeer beperkt beleid uitgewerkt. Denk aan mobiliteit, bedrijventerreinen en particuliere verhuur.

Het is belangrijk om te realiseren dat slechts een klein deel van de energietransitie binnen de directe invloed ligt van de gemeente (cirkel van controle). Voor het grootste deel heeft de gemeente slechts indirecte invloed (cirkel van invloed) en is de gemeente afhankelijk van samen- en medewerking van anderen, zoals bedrijven, organisaties en inwoners in Meppel, maar ook van landelijke en regionale ontwikkelingen. De conclusies uit de hierboven genoemde berekening uit 2017 blijven daarom relevant: de invulling van de faciliterende, ondersteunende rol en de rol van regisseur om in samenwerking met anderen resultaten te boeken is cruciaal.

2.3	De succesfactoren en (mogelijke) belemmeringen bij het vastgestelde beleid zijn in beeld en daarop wordt geanticipeerd. • Wat zijn de succesfactoren en (mogelijke) belemmeringen? • Wat wordt gedaan om daarop in te spelen?	
-----	--	--

Tijdens de interviews in het kader van dit onderzoek zijn de succesfactoren in beeld gebracht.

Belangrijke succesfactoren die door ambtenaren, wethouder en raadsleden worden genoemd zijn:

- Gemeenten en initiatieven weten elkaar te vinden.
- In een aantal wijken zijn burgers zelf actief (bijv. binnen 'Duurzaam Oosterboer'; 'Villa Landleven'; 'Energiek Slingenberg'; 'Duurzaam Nijeveen' of als energiecoach) en zij nemen hun burens mee in de veranderingen.
- Het team Duurzaam van de gemeente is intrinsiek gemotiveerd voor duurzaamheid en weet het vertrouwen te wekken van burgers en burgerinitiatieven.
- Ambtelijke capaciteit erbij gekregen om de opgave te vervullen.
- Communicatie met de provincie gaat goed.
- Gedeelde ambitie.
- Warmteplan met prioritering en de wijkgerichte aanpak.

Belangrijke uitdagingen en (mogelijke) belemmeringen die worden genoemd zijn:

- Onduidelijk waar start en eindpunt is.
- Bewoners die achter blijven en het belang er niet van inzien. Hoe ga je die stimuleren om toch mee te doen?
- Voorbeeldfunctie van de gemeente.
- De informatievoorziening over verduurzamingsmogelijkheden naar inwoners.
- Informatie voor bedrijven is versnipperd.
- Ontbreken van goede monitoring en data. Waar staan we nou eigenlijk? Inzicht ontbreekt bij ambtenaren en raadsleden.
- Netcongestie maakt dat de opwek via zon op grote daken nu in de wacht moet.
- Vacatures in team Duurzaam van de gemeente.

Een belangrijke belemmering die de we er hier uitlichten is netcongestie. Door krapte op het elektriciteitsnet stopt de toename van duurzaam opgewekte energie namelijk binnen Meppel. Er zijn concrete projecten die vanwege het gebrek aan netcapaciteit geen doorgang kunnen vinden. De druk op het elektriciteitsnet zal de komende tijd alleen maar toenemen, o.a. door uitbreiding van de industrie en de stijgende elektriciteitsvraag per woning.

De gemeente kan deze belemmering niet zelf wegnemen, maar is daarbij voor een groot deel afhankelijk van netbeheerder Enexis, die het netwerk moet verzwaren. Toch heeft de gemeente een belangrijke coördinerende en afstemmende rol, bijvoorbeeld bij de ruimtelijke inpassing van het verzwaaarde elektriciteitsnet. Een voorbeeld: op dit moment heeft Meppel 183 laagspanningsstations. Daar moeten er zeker 120 bij komen alleen al in bestaande wijken. Daarnaast moeten er in nieuwbouwwijken ook stations worden geplaatst. Ook moet er 105 km kabel worden vervangen.¹⁹ De verantwoordelijkheid om de impact van de verzwaring van het net ruimtelijk in te passen, ligt bij gemeenten. In de Omgevingsvisie kan daaraan bijvoorbeeld aandacht worden besteed.

Momenteel wordt de verzwaring van het net voorbereid. In de RES 1.0 is hierover opgenomen: 'Om de knelpunten op te lossen die mede ontstaan door de bijdrage vanuit de RES-regio, moeten Enexis en RENDO investeren op 15 HS/MS-stations waar uitbreidingen noodzakelijk en mogelijk zijn. Vier nieuwe HS/MS-stations moeten worden gerealiseerd. De haalbaarheid van de RES-bijdrage is afhankelijk van de realisatie van deze stations bij:

- Ter Apelkanaal.
- Veenoord-Boerdijk.
- ten noorden van Meppel.
- ten zuiden van Hoogeveen.

(...). Door het realiseren van deze stations worden knelpunten op de stations Meppel, Stadskanaal, Hoogeveen en Musselkanaal Zandberg opgelost.' Inmiddels is duidelijk dat het station ten noorden van Meppel gerealiseerd kan worden. Netbeheerder Enexis verwacht vanaf 2030 een verdubbeling van de capaciteit op het net in Meppel.²⁰ Die uitbreiding moet meer ruimte bieden voor grootverbruikers en projecten voor duurzame opwek.

De provincie Drenthe pakt op het gebied van netcongestie sinds 2023 een sterkere coördinerende rol met het provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat (pMIEK). Het pMIEK is een instrument om te komen tot een betere afstemming met netbeheerders en gemeenten over de wijze waarop, wanneer en waar energie-infrastructuur wordt gerealiseerd binnen de provincie. Het pMIEK wordt door de netbeheerders TenneT, Enexis, RENDO en Gasunie gebruikt om hun investeringsplannen te maken.²¹

Tegelijkertijd is de capaciteit op het net niet de enige 'bottleneck' voor opwek van grootschalige duurzame energie. Ook de langdurige procedures die daarbij komen kijken, zorgen er voor dat het niet mogelijk is om op korte termijn de opwek van duurzame energie op te schalen.

¹⁹ Interview Enexis

²⁰ Interview Enexis.

²¹ <https://www.provincie.drenthe.nl/actueel/nieuwsberichten/2023/juni/provincie-drenthe-stelt-kader-vast/>

3.3 Blok 3: Samenwerking en participatie

	Norm	Oordeel
3.1	De gemeente werkt waar mogelijk samen met externe partners die actief zijn om de energietransitie te realiseren. (als eigen doel of als onderdeel van hun bedrijfsvoering)	

Onder 'externe partners' scharen wij hier: de twee woningcorporaties, twee energiecoöperaties en enkele kleinere informele buurtinitiatieven en de actieve bedrijven in Meppel.

Met de woningcorporaties zijn prestatieafspraken gemaakt. Met enkele inwonersinitiatieven zijn samenwerkingsovereenkomsten opgesteld.

3.2	Bij het opstellen van het beleid zijn stakeholders betrokken geweest.	
-----	---	--

De TVW, de RES en de WUP Berggierslanden zijn participatief tot stand gekomen. Voor het Programma duurzaamheid 2021-2023 geldt dat niet; dat is vanuit de gemeentelijke organisatie opgesteld.

De betrokkenheid van stakeholders (en inwoners) bij de totstandkoming van de TVW is toegelicht in het beleidsstuk: *'De eerste stap voor de warmtevisie is gezet tijdens een sprintsessie in juni 2019. Hieraan namen medewerkers van netbeheerders, woningcorporaties, lokale energiecoöperaties en de gemeente Meppel deel evenals een aantal inwoners en ondernemers uit de gemeente deel. In twee dagen tijd hebben deze deelnemers een eerste aanzet van een routekaart richting een aardgasvrij Meppel gemaakt. Na de sprintsessie heeft de gemeenteraad van Meppel tijdens een opiniërende ronde op 14 mei 2020 het ambitieniveau en de uitgangspunten voor de TVW bepaald. De uitkomsten van deze peilronde vormden de aanleiding voor het instellen van een brede werkgroep. De werkgroep is heel divers en bestaat onder meer uit inwoners, ondernemers, netbeheerders, energiecoöperaties, energie initiatieven, woningbouwcorporaties.'*²²

Bij de totstandkoming van het WUP Berggierslanden zijn de wooncoöperatie Actium, het huurdersplatform (MEVM), bewonersinitiatief Duurzaam Berggierslanden, netbeheerders RENDO en Enexis, en het Drents Energieloket betrokken geweest.²³

Ten tijde van dit onderzoek worden bij het opstellen van het nieuwe Programma duurzaamheid nog geen partijen uit de gemeente betrokken, alleen betrokkenen binnen de gemeentelijke organisatie.

3.3	De gemeente faciliteert waar mogelijk externe partners die actief zijn om duurzaamheid te realiseren.	
-----	---	--

De gemeente faciliteert externe partners (lokale initiatieven).

Kleinere initiatieven worden ondersteund met budget en het netwerk van de gemeente en voelen zich ook gesteund door de gemeenteamttenaren. Bewonersinitiatieven in de wijken noemen bijvoorbeeld

²² Transitievisie Warmte Meppel

²³ Bron: WUP

dat ze enkele jaren geleden een bijdrage vanuit de gemeente hebben ontvangen van € 3.000 voor het organiseren van zeer lokale verduurzamingsacties. Door de inzet van vrijwilligers en zeer lage overige kosten, kunnen van deze relatief lage bijdrage gedurende een langere periode activiteiten georganiseerd worden. Bestaande initiatieven weten de gemeente goed te vinden. Het is niet bekend of dit ook geldt voor inwoners die een nieuw initiatief willen opzetten.

De ambitie van actieve bedrijven zit vooral in het realiseren van duurzame opwek en het overschakelen van gas naar elektrisch. De belangrijkste belemmering is hier de netcongestie. In hoeverre de gemeente hier een faciliterende rol pakt of zou willen pakken, wordt daardoor niet goed duidelijk.

3.4	Er zijn concrete afspraken (doelstellingen en/of maatregelen) vastgelegd met externe partners op het vlak van duurzaamheid.	
-----	---	--

In de prestatieafspraken voor de periode 2023-2027 van de gemeente met Actium en Woonconcept is het volgende vastgelegd: *'We werken gezamenlijk toe naar een duurzame sociale woningvoorraad. De gemeente heeft het doel in 2040 CO2-neutraal te zijn. Woonconcept heeft een routekaart ontwikkeld naar een energieneutrale voorraad in 2050 en heeft aangegeven dat als (markt)technische, financiële en organisatorische ontwikkelingen het mogelijk maken er wordt gestreefd naar realisatie in 2040. Actium heeft als doel om in 2050 CO2-neutraal te zijn met een inspanningsverplichting (vanuit de Expeditie Energieneutraal Wonen Drenthe) om al in 2040 te beschikken over een energieneutrale woningvoorraad.'*²⁴

Daarnaast zijn er samenwerkingsovereenkomsten met lokale (bewoners)initiatieven, bijvoorbeeld met Nijveen. Met andere initiatieven, zoals Slingenberg, is geen samenwerkingsovereenkomst gesloten. Deze initiatieven geven er de voorkeur aan dat ze bij de gemeente kunnen aanbellen als dat nodig is.²⁵

Hoewel in het Programma duurzaamheid 2021-2023 is aangegeven dat er afspraken met het bedrijfsleven worden gesloten, zijn die nog niet gemaakt. De gemeente wil in plaats daarvan bedrijven helpen om die maatregelen die voortkomen uit landelijke wetgeving te realiseren.²⁶ De provincie heeft overleg met de bedrijven die het meeste energie verbruiken.

3.5	De gemeente houdt zich aan de gemaakte afspraken en doelstellingen.	
-----	---	--

De partijen die wij gesproken hebben voelen zich goed ondersteund door de gemeente en/of zijn tevreden over de samenwerking.

3.6	Er is een overlegstructuur met externe partners, zowel generiek als specifiek voor overeengekomen afspraken.	
-----	--	--

²⁴ Zie p. 8 + 9 van de Prestatieafspraken.

²⁵ Interview ambtenaren

²⁶ Interview ambtenaren

Lokale initiatieven

Een vaste overlegstructuur voor gemeente en lokale energie-initiatieven ontbreekt. Er zijn geen structurele overleggen. Er zijn wel terugkerende overleggen één op één met de energie-initiatieven en overleggen op projectbasis, bijvoorbeeld bij het opstellen van een WUP (zie hierboven).

Binnen de gemeente zijn er verschillende initiatieven op het gebied van de energietransitie, zoals Energiek Slingenberg, Duurzaam Nijeveen en Duurzaam Berggierslanden. De initiatieven weten de gemeente makkelijk te vinden. Het feit dat er ambtelijk een duidelijk aanspreekpunt is, draagt daar aan bij. Vanuit de initiatieven wordt waardering uitgesproken over de manier waarop de gemeente zich opstelt in de energietransitie.

In februari 2023 is op initiatief van de Natuur- en Milieufederatie een bijeenkomst georganiseerd met de verschillende bewonersinitiatieven van koplopers in de energietransitie uit de verschillende wijken. Ook de gemeente was bij deze bijeenkomst aanwezig. De bijeenkomst werd als bijzonder nuttig ervaren door vertegenwoordigers van de initiatieven. De bijeenkomst heeft (nog) geen vervolg gekregen.

Regionale partners

Met regionale partners, zoals andere gemeenten, de provincie, waterschappen en maatschappelijke spelers, vindt binnen de RES-regio op structurele basis overleg plaats. Dat gebeurt zowel ambtelijk als bestuurlijk. Binnen de RES-regio werken de partijen samen op het gebied van energie-infrastructuur, opwek van duurzame energie. Daarnaast zijn de Drentse gemeenten gezamenlijk opdrachtgever van het Drents Energieloket, waar inwoners terecht kunnen met vragen over verduurzaming van hun woning.

Woningcorporaties

Tussen woningcorporaties en gemeente Meppel vindt doorlopend (maandelijks) overleg plaats over lopende zaken. Tijdens de interviews bleek er bij woningcorporaties wel behoefte aan meer inzicht over planning van de volgende wijkuitvoeringsplannen en mogelijke warmtebronnen die aardgas in de verschillende wijken kunnen vervangen. Corporaties hebben de behoefte verder samen vooruit te kunnen kijken.

3.4 Blok 4: Monitoring en evaluatie

	Norm	Oordeel
4.1	De gemeente hanteert een monitoringsinstrument voor de energietransitie, • Wat wordt gemonitord, op welk niveau, hoe vaak, en door wie?	

Structurele en integrale monitoring van de voortgang in de energietransitie in Meppel vindt niet op lokaal niveau plaats. Inzicht in lokale ontwikkelingen aan de hand van indicatoren ontbreekt voor zowel ambtelijke organisatie, raad, als externe partijen. Daardoor is er geen gezamenlijk beeld van de stand van zaken.

In het Programma duurzaamheid 2021-2023 staat vermeld dat een 'gemeentelijke monitor energiemix' ontwikkeld zou worden. De gemeente heeft dat monitoringsinstrument inderdaad laten ontwikkelen

door een extern bureau. Dit is echter (nog) niet in gebruik genomen. Het beheer en het invullen van de monitoringstool is te complex en tijdrovend en het instrument sluit onvoldoende aan bij de dagelijkse praktijk van de mensen die de monitoringsdata zouden kunnen verzamelen.

Via landelijke tools, zoals de Klimaatmonitor van Rijkswaterstaat, zijn wel data beschikbaar over de energietransitie in Meppel. Nadeel van deze data is dat ze met een vertraging van ongeveer twee jaar beschikbaar zijn. Momenteel wordt niet op structurele wijze gebruik gemaakt van die data ten behoeve van voortgangsmonitoring. Een van de betrokken ambtenaren zegt daarover: *"Ik heb toegang tot DEGO (Datavoorziening Energietransitie Gebouwde Omgeving). Ik kan precies zien hoeveel aardgasaansluitingen afgekoppeld zijn. Maar: die data zijn twee jaar oud."*

Op regionaal niveau vindt wel structurele monitoring plaats van de voortgang van de Regionale Energiestrategie (RES). Dat gebeurt binnen de RES-regio. De data worden ontsloten via www.energievoordrenthe.nl. Via deze portal is de stand van zaken met betrekking tot de opwek van duurzame energie in te zien, ook voor Meppel.

Daarnaast wordt op projectniveau gemonitord door partners van de gemeente, zoals het Drents Energieloket.

4.2	College en raad hebben afspraken over monitoring van het energiebeleid.	
-----	---	--

In het Programma duurzaamheid 2021-2023, is het volgende vastgelegd over monitoring (paragraaf 14.5): *'We monitoren de voortgang van het programma aan de hand van een aantal indicatoren. Jaarlijks organiseren we een klimaatdag. We informeren dan de raad en de inwoners over de voortgang.'* Hierbij wordt opgemerkt in dat 'energiebesparing en de ontwikkeling van de energiemix' worden gemonitord aan de hand van 'een gemeentelijke monitor energiemix' die daarvoor zou worden ontwikkeld. Zoals hierboven vermeld, is de gemeentelijke monitor niet in gebruik genomen. De klimaatdag is in ieder geval in 2020 niet doorgegaan vanwege coronamaatregelen.²⁷ Door de coronamaatregelen is het concept van de Week van de Duurzaamheid ontstaan in combinatie met de landelijke Dag van de Duurzaamheid in het onderwijs.

Op regionaal niveau is in de *startnotitie voor de RES 2.0* vastgelegd op welke indicatoren de voortgang van de RES gemonitord wordt.

4.3	Het college en de gemeenteraad worden geïnformeerd over de voortgang van de uitvoering van de beleidsdoelstellingen.	
-----	--	--

Het informeren over de voortgang van de energietransitie binnen Meppel gebeurt op projectniveau. De raad wordt periodiek en actief op de hoogte gebracht over projecten zoals de WUP Bergierslanden of de Regionale Energiestrategie.

Het totaaloverzicht ontbreekt voor gemeenteraadsleden, zo werd geconcludeerd tijdens het interview met de raadsleden. Dat heeft mede te maken met het feit dat de gemeentelijke monitor energiemix die in opdracht van de gemeente is ontwikkeld nog niet in gebruik is genomen.

²⁷ Jaarrekening 2020

Tijdens het interview met leden van de gemeenteraad bleek er onder raadsleden wel behoefte te zijn aan beter inzicht in stand van zaken van de energietransitie.

4.4	De raad is in de gelegenheid gesteld om de resultaten van het uitgevoerde beleid tussentijds te controleren en de doelen/budget bij te stellen.	
-----	---	--

Vanuit het College zijn de afgelopen jaren verschillende initiatieven gekomen om de raad nauw bij de energietransitie te betrekken. Zo heeft op 24 januari 2019 aan de hand van een notitie over de route energietransitie een dialoog binnen de raadscommissie plaatsgevonden. De bedoeling van die bijeenkomst was om te horen wat de raad belangrijk vond aan kaders. Dit was de inlossing van de belofte uit het coalitieakkoord om het onderwerp Energie in een vroeg stadium aan de hand van een notitie met de raad te bespreken.²⁸

Ook is vanuit het College het voorstel gekomen om een klankbordgroep duurzaamheid van raadsleden in te stellen. Op 17 december 2020 heeft de raad echter een amendement aangenomen waarin de raad zich uitspreekt tegen het oprichten van een klankbordgroep duurzaamheid. In plaats daarvan wilde de raad 'De Ronde' (informerende bijeenkomsten van de raad, elke maand) benutten om zich te laten informeren over ontwikkelingen rond duurzaamheid en de energietransitie.

Toch bleek tijdens het interview met raadsleden dat zij zich onvoldoende in de gelegenheid gesteld voelen om tussentijds bij te sturen, vanwege gebrek aan inzicht in de voortgang. Tijdens het interview wordt gesteld dat monitoring van de energietransitie 'onderdeel van de PCA (plan, check, act) mcyclus zou moeten zijn'. Tijdens het interview wordt geopperd om een tijdelijke raads werkgroep in te stellen met als doel om afspraken te maken over monitoring aan de hand van indicatoren en informatievoorziening naar de raad.

4.5	De raad heeft gebruik gemaakt van de gelegenheid om het beleid tussentijds bij te stellen (doelen/budget).	
-----	--	--

De ambitie 'Meppel CO₂-neutraal in 2040' is in 2011 vastgesteld door de raad. Sindsdien heeft de raad die ambitie meermaals bevestigd. Ook tijdens het interview met raadsleden voor dit onderzoek, kwam naar voren dat de ambitie nog steeds door alle partijen wordt onderschreven. Er is dus geen sprake van bijstellen van het ambitieniveau.

Door het ontbreken van actuele informatie en inzicht in de stand van zaken is het lastig om beleid tussentijds bij te sturen. Tijdens het onderzoek is niet gebleken dat dit gebeurt.

Het nieuwe programma duurzaamheid dat momenteel wordt opgesteld, biedt kansen voor de raad om invloed uit te oefenen en beleid bij te stellen, bij behandeling van het programma in de raad.

²⁸ Routekaart, over betrokkenheid Raad

4. Conclusies

Hoofdvraag:

Hoe succesvol is het klimaat- en energiebeleid om de ambitie om in 2040 CO₂-neutraal te zijn te kunnen realiseren?

Hoge maar gedeelde ambitie

Meppel heeft een heldere ambitie voor de energietransitie: Meppel in 2040 CO₂-neutraal. Met die ambitie legt Meppel de lat hoger dan de landelijke ambitie om in 2050 klimaatneutraal te zijn.

De Meppelse ambitie is nader uitgewerkt en voorzien van (tussen)doelen in onder andere een routekaart, Programma duurzaamheid, Transitievisie Warmte en in de Regionale Energiestrategie. Het is een ambitie waar betrokkenen binnen de gemeente en in de samenleving graag aan vast willen houden. Hoewel niet precies berekend is of de ambitie ook echt haalbaar is, geeft hij wel richting en zorgt ervoor dat de energietransitie in Meppel op gang komt. De aardgasvrije nieuwbouwwijk Nieuwveense landen en de eerste concrete plannen om bestaande wijken aardgasvrij te maken zijn hier voorbeelden van.

De ambitie is in 2011 door de gemeenteraad bepaald en sindsdien steeds bevestigd. Hoewel het programma duurzaamheid binnen de gemeentelijke organisatie is opgesteld, is bij de uitwerking van ambities in bijvoorbeeld de Transitievisie Warmte (TVW) en Regionale Energiestrategie (RES) nauw samengewerkt met stakeholders binnen de gemeente. Met de Transitievisie Warmte beschikt de gemeente over een vrij concrete planning voor de lokale warmtetransitie. Daarmee behoort Meppel tot de koplopers.

Goed uit de startblokken

De energietransitie is een relatief nieuwe opgave waar gemeenten voor staan. Dat geldt dus ook voor de gemeente Meppel. Het onderwerp leeft in Meppel op ambtelijk niveau, in het College en in de gemeenteraad.

In de afgelopen jaren is de interne organisatie ingericht om deze opgave aan te kunnen pakken met het vormgeven van het team Duurzaam. Daarmee komt er ambtelijke capaciteit beschikbaar voor specifiek deze opgave. Het team is in opbouw, de afgelopen jaren was er veel verloop. Nu krijgt team Duurzaam meer vorm, al zijn sommige functies lastig in te vullen. Bijvoorbeeld op het gebied van duurzame mobiliteit. Het team streeft naar 'verbreding', zodat alle andere teams ook duurzaam kunnen werken. Dat is nodig, want bij andere teams staat de energietransitie nog niet altijd scherp op het netvlies. De herziening van het Programma duurzaamheid biedt kansen om daar verandering in te brengen. Budget bij de gemeente is op dit moment geen wezenlijke belemmering voor de lokale energietransitie.

De energietransitie komt van de grond in Meppel. Met het gemotiveerde team Duurzaam, een planning voor het aardgasvrij maken van wijken, een eerste wijkuitvoeringsplan (WUP) voor Berggierslanden, inzet op participatie en communicatie zijn de eerste stappen gezet. Er worden concrete maatregelen genomen om de hoge ambitie waar te maken.

Veel energie in de wijken

Meppel heeft actieve bewoners, bewonersinitiatieven en bedrijven die zelf actie ondernemen op gebied van de energietransitie.

De partijen waarmee tijdens het onderzoek gesproken is, zijn onverdeeld positief over de houding en inzet van de gemeente. Ook waar problemen worden waargenomen, zijn de mensen positief over de interactie met de ambtenaren. Meppel heeft een positieve band weten op te bouwen met veel van deze mensen. Dit gegeven is een zeer waardevolle basis. De initiatieven zijn goud waard voor de energietransitie in Meppel. Ze staan dicht bij bewoners en kunnen zo een schakel zijn tussen ambities en beleid van gemeenten en de beleving in de wijken.

De gemeente heeft duidelijk de intentie om externe partners en lokale initiatieven te faciliteren. Het gaat bijvoorbeeld om kleine ondersteuning voor communicatie, zaalruimte, inleiders voor specifieke onderwerpen. En in het verleden hebben initiatieven een klein werkbudget ontvangen. Daarmee zijn zij nog steeds in staat om activiteiten te organiseren. Maar: het is niet bekend of startende initiatieven de gemeente ook zo goed weten te vinden; er is geen beleid op.

De gemeente en haar partners in de energietransitie weten elkaar te vinden, maar het voeren van de dialoog of het agenderen van de behoeftes van de partners gebeurt nog niet of niet structureel. Voor lokale initiatieven is het belangrijk om te begrijpen wat er bij de gemeente in voorbereiding is, ook als daarin nog onzeker is welke keuzes gemaakt zullen worden.

Voor woningcorporaties gaat het dan om inzicht in de plannen, verder samen vooruit kunnen kijken. Hetzelfde geldt voor de Energiecoöperaties; voor hen is het ook belangrijk om meegenomen te worden in de uitbreiding van het net. Voor bedrijven lijkt het nog aan een overkoepelende strategie te ontbreken; bij hen is ook de netcongestie een belangrijk dossier om op te helderen.

Hoewel initiatieven en gemeente elkaar goed weten te vinden, is er nog geen structurele samenwerking ontstaan en geen permanente samenwerkingsstructuur. Tijdens de interviews is gebleken dat er vanuit verschillende initiatieven behoefte is om elkaar op reguliere basis te ontmoeten en spreken. Zij zien een rol voor de gemeente weggelegd om daartoe het initiatief te nemen.

CO₂-uitstoot neemt af volgens planning

De ontwikkeling van de aan energieverbruik gerelateerde CO₂-uitstoot in Meppel stemt hoopvol. De uitstoot is de afgelopen jaren afgenomen is in lijn met de eigen ambitie van de gemeente en loopt daar zelfs wat op voor. Mogelijke oorzaken daarvoor zijn de vergroening van elektriciteitsproductie op landelijk niveau en een besparing op energieverbruik in binnen de gemeentegrenzen van Meppel. Zowel bij de gemeentelijke organisatie (cirkel van controle) en binnen de gehele gebouwde omgeving (cirkel van invloed) zien we dat er minder energie wordt verbruikt.

Toch is niet sluitend te zeggen of een CO₂-neutraal Meppel in 2040 haalbaar is. Daarvoor is onvoldoende inzichtelijk hoeveel geplande maatregelen moeten bijdragen en ontbreekt het aan monitoring. Duidelijk is wel dat er nog veel inspanningen nodig zijn. Denk aan het verder enthousiasmeren en meekrijgen van inwoners, aandacht voor inwoners met lage investeringsruimte en andere zorgen, slechte energielabels helpen renoveren, veel extra opwek van duurzame energie en uitbreiding van de netcapaciteit.

Te weinig voortgang bij opwek duurzame energie

Op het vlak van opwek van duurzame energie is duidelijk nog te weinig voortgang geboekt om de eigen doelstellingen van de gemeente te realiseren. Ten opzichte van andere gemeenten in de provincie blijft Meppel achter. Projecten voor duurzame opwek in 100% eigendom komen nog niet van de grond. Een coöperatief project voor zonne-energie op het Terra College kon bijvoorbeeld niet gerealiseerd worden. Ook voor de komende tijd zijn geen grootschalige projecten voor zon op dak of windenergie gepland. Zonder deze plannen kan de doelstelling voor duurzame opwek niet gerealiseerd worden. Daar ligt een grote opgave om in ieder geval de planvorming in gang te zetten, want er kan veel tijd verstrijken tussen planvorming en realisatie.

Ook in de verduurzaming van mobiliteit zijn nog grote stappen te zetten. Daar ontbreekt het aan ambtelijke capaciteit en beleid.

Netcongestie als belemmering voor de energietransitie

Netcongestie werd in bijna alle gesprekken genoemd als belemmering voor de energietransitie. Er is onvoldoende capaciteit op het net om de toenemende vraag naar elektriciteit aan te kunnen. Het is een duidelijke belemmering die opgelost moet worden om verdere stappen te kunnen maken in de energietransitie. Veel geïnterviewden gaven aan dat er “niks kon” zonder dat duidelijk werd of dit een oplosbaar probleem was en zo ja door wie. Kortom: alle ingrediënten voor een boodschap om moedeloos van te worden. In de gesprekken met netbeheerder en met de provincie werd duidelijk dat er wel degelijk lichtpuntjes zijn.

Netcongestie is een probleem dat niet door gemeente Meppel zelf opgelost kan worden. Het is aan de netbeheerder om het net te verzwaren. Maar ook als je een probleem niet zelf kunt oplossen, of zelfs niet de probleemeigenaar bent (zoals de gemeente in dit geval), dan betekent dat niet dat je geen belangrijke rol hebt. Belangrijke taken van de gemeente zijn hier:

- Ontwikkelingen afstemmen met de netbeheerder.
- Zorgen voor ruimtelijke inpassing van een verzwaaarde energie-infrastructuur.
- In gesprek blijven met lokale partijen die op capaciteit zitten te wachten en niet weten wie er aan zet is.
- Het openen van het gesprek over tussenoplossingen (zoals 'Smart Energie Hubs').

Het is overigens de vraag of netcongestie thuishoort bij team Duurzaam, of dat het beter past bij een ander team, zoals Economie & Regio. In ieder geval is netcongestie een probleem dat om nauwe betrokkenheid van en goede afstemming tussen meerdere teams vraagt. Nu communiceren deze teams allemaal afzonderlijk met de netbeheerder en zijn ze onvoldoende op de hoogte van ontwikkelingen binnen andere teams.

Structurele monitoring en gedeeld beeld van stand van zaken ontbreekt

Hoewel veel betrokkenen aangeven grote behoefte te hebben aan inzicht in de voortgang van de energietransitie in Meppel, ontbreekt nu een gezamenlijk beeld daarvan. Er is in de gemeente niet het inzicht of het haalbaar is om in 2040 CO₂-neutraal te zijn en wat daar precies voor nodig is. Monitoring vindt binnen de gemeente vooral plaats op projectniveau. Zonder monitoring is het niet duidelijk of de inspanningen van de organisatie ook optellen tot CO₂-neutraal.

Voor het opzetten van een monitoring heeft de organisatie wel diverse verkennende stappen genomen. In het Programma duurzaamheid zijn enkele indicatoren benoemd die een eerste beeld kunnen geven. Ook is een instrument ontwikkeld door een extern bureau, maar dat sluit niet goed aan bij de dagelijkse werkelijkheid van team Duurzaam en is te complex. Tijdens de interviews bleek dat binnen het team Informatie & Interne Dienstverlening veel expertise aanwezig is rond monitoring; kennis en expertise die nu nog niet wordt benut voor het monitoren van de energietransitie.

Het lijkt zinvol om met de eigen data-analisten te onderzoeken welke indicatoren gebruikt kunnen worden om de voortgang te monitoren. Inzicht maakt het op ambtelijk en bestuurlijk niveau makkelijker om praktische handen en voeten te geven aan de ambitie 'CO₂-neutraal'. Monitoring is immers meer dan alleen meten; het geeft ook prioriteit en richting aan de activiteiten van de gemeentelijke organisatie en de actieve burgers en bedrijven. Het helpt om een duidelijke marsroute uit te stippelen.

Ook binnen de Raad is grote behoefte aan inzicht in de stand van zaken en de geboekte voortgang. Tijdens het interview met de Raad is geopperd om een 'tijdelijke raads werkgroep' in te stellen met als doel om afspraken te maken over monitoring aan de hand van indicatoren en informatievoorziening naar de raad. Zulke afspraken zorgen voor een gezamenlijk begrip en een gezamenlijke taal. Een eerdere tijdelijke werkgroep die afspraken heeft gemaakt voor monitoring binnen het sociaal domein wordt als een succes gezien.

5. Aanbevelingen

Op basis van de conclusies van dit onderzoek doen we de volgende aanbevelingen:

1. Bepaal een gezamenlijke route: het 'waartoe' van de monitoring

Het uitstippelen van een **gezamenlijke route** helpt om het 'waartoe' van de monitoring duidelijk te maken voor alle betrokkenen, zowel binnen- als buitenwacht. Op dit moment dekken de ambtenaren met hun projecten diverse aspecten van de energietransitie af (zoals de warmtetransitie; het stimuleren van bewustwording; de samenwerking met de Woningbouwcorporaties). Een routekaart maakt duidelijk **waarop keuzes** voor bepaalde projecten **gebaseerd zijn**. Juist ook de mensen **buiten de gemeentelijke organisatie** hebben behoefte aan een routekaart die duidelijk maakt via welke projecten we op weg zijn naar CO₂-neutraal, en wat die voor hen betekenen.

Mogelijk is het nieuwe Programma Duurzaamheid die routekaart. Maak in dat geval – bij voorkeur met raadsleden, actieve burgers en bedrijven, de netbeheerder en de woningcorporaties samen – een versie voor de buitenwacht en deel die actief.

2. Start met de monitoring

Zonder monitoring is het niet duidelijk of de inspanningen van de organisatie ook optellen tot een CO₂-neutraal Meppel. Monitoring is meer dan alleen meten; het geeft ook **prioriteit** en **richting** aan de activiteiten van zowel de gemeentelijke organisatie als van de actieve burgers en bedrijven.

3. Bepaal relevante indicatoren om de voortgang te monitoren

Kies indicatoren die **dicht bij de praktijk** staan van de ambtenaren die ze moeten gaan meten. Tijdens de interviews bleek dat binnen het Team Informatie & Interne Dienstverlening veel expertise aanwezig is rond monitoring; kennis en expertise die nu nog niet wordt benut voor het monitoren van de energietransitie. Onderzoek met de eigen data-analisten welke indicatoren gebruikt kunnen worden om de voortgang te monitoren. Staar je tegelijkertijd niet blind op alleen kwantitatieve data; cijfers zijn belangrijk maar de verhalen achter de cijfers, van bewoners in de wijk, zijn minstens even belangrijk. Maak daarom ook de initiatieven van inwoners zichtbaar in de monitoring en evaluatie.

4. Maak binnen een tijdelijke raads werkgroep energietransitie/duurzaamheid afspraken over monitoring en informatievoorziening

Vorm een '**tijdelijke raads werkgroep**' met als doel om afspraken te maken over monitoring aan de hand van indicatoren en structurele informatievoorziening naar de raad over de energietransitie.

5. Kies als gemeente een actieve rol om netcongestie op te lossen en nodig anderen uit om dat ook te doen

De oplossing voor netcongestie hoeft niet vanuit de gemeente te komen: netcongestie moet op bovengemeentelijk niveau opgelost worden. Toch kan de gemeente wel degelijk een actieve rol pakken in dit krachtenveld:

- *Creëer transparantie*: Maak duidelijk wat het krachtenveld van netcongestie is: wat zijn de actoren, wie heeft welke rol, van wie zijn ze afhankelijk, en welke informatiestromen zijn er, en wat is de planning? Doe dit bij voorkeur **gezamenlijk met de betrokken belanghebbenden** en koppel deze informatie terug naar eindgebruikers van het net (bewoners en bedrijven).
- *Wees een gewetensvol doorgeefluik*: De gemeente zit dicht op de gebruikers van het net, dan provincie of netbeheerder, en heeft dus meer zicht op de behoeftes. Wijs een verantwoordelijken aan bij de gemeente, **smeed** met de 'gebruikers van het net' **samen**

plannen voor de toekomst. Zo kun je de gezamenlijk behoefte neerleggen bij de provincie/netbeheerder en kun je afspraken maken over wie er aanspraak kan maken over de te genereren capaciteit.

- *Werk aan slimme oplossingen voor **de middellange termijn**:* Bedrijven kunnen niet wachten op de extra capaciteit. Verken samen met de bedrijventerreinen de mogelijkheden voor het opzetten van Smart Energy Hubs. Gemeenten kunnen hier een faciliterende, aanjagende rol spelen. Voorbeelden zijn al vindbaar.
- *Kijk naar **de lange termijn**:* De boodschap van de netbeheerder is glashelder: wacht niet met het voorbereiden van projecten voor duurzame energie tot netcongestie is opgelost. *“Er is in feite nog niets opgestart voor het realiseren van windmolens. Dat duurt minstens 10 jaar vanaf start van een initiatief tot realisatie. Vergunningstrajecten duren lang.”* (Zie ook: [Uitdagingen voor lokale stroomnet: dit kunnen gemeenten doen | VNG](#))

6. Blijf inzetten op betrekken van inwoners en ondernemers

Om in de terminologie van energie te blijven: wees de (plantaardige) smeerolie tussen de actieve Meppeler bedrijven en burgers.

- *Faciliteren van bijeenkomsten en netwerkvorming:* Creëer **ruimte** waarin inwoners en organisaties elkaar vinden. In die ruimte kunnen ze – eventueel met hulp van de gemeente – hun energieke initiatieven verder ontwikkelen. Bijvoorbeeld met behulp van kleine budgetten voor zelf-organisatie; ondersteuning bij communicatie; voorzien in (fysieke) ruimten voor het houden van vergaderingen en workshops. Zorg ervoor dat ook startende initiatieven hiervan op de hoogte zijn. De gemeente treedt alleen op als **facilitator**; het initiatief blijft bij de deelnemers.
- *Creëer transparantie over plannen en voortgang; organiseer een structurele energietafel*
Deel met woningbouwcorporaties, parkmanagement, de netbeheerder, energiecoöperaties en -initiatieven wat er bij de gemeente in voorbereiding is, ook als daarin nog onzeker is welke keuzes gemaakt zullen worden. Een dergelijke openheid kan op gang worden gebracht door een **energietafel** te organiseren, bijvoorbeeld **elk kwartaal**. Een **‘routekaart voor de buitenwacht’** (aanbeveling #1) kan hierbij als onderligger dienen. Zo weten de actieve bewoners en bedrijven wat er op hen afkomt, en kunnen ze hun eigen plannen hierop afstemmen, of zelfs meesturen.

Bijlage I. Bestuurlijk wederhoor

Rekenkamercommissie Meppel
T.a.v. S. van Maurik
Postbus 162
8330 AD Steenwijk

Uw brief van

Uw kenmerk

Ons kenmerk 1851660/1851758

Behandeld door A. Postma

Telefoon 14 0522

Bijlage(n)

16 FEB. 2024
Datum 15 februari 2024

Onderwerp Bestuurlijk wederhoor rekenkameronderzoek Meppel CO2-neutraal.

Geachte heer van Maurik,

Met belangstelling en interesse hebben wij kennis genomen van het onderzoek naar de uitvoering van het duurzaamheidsbeleid, met in het bijzonder de ambitie om in de gemeente Meppel in 2040 CO2-neutraal te zijn. Dank voor uw grondig onderzoek waarbij u veel inhoudelijk deskundigen, betrokken inwoners en organisaties hebt gesproken.

Wij onderschrijven uw conclusies en aanbevelingen. Deze zijn voor ons waardevol, herkenbaar en passen bij de ingeslagen weg om de in de toekomst gelegen doelen op het gebied van energie en klimaat te halen. Daarmee zullen zij een plaats krijgen in het huidige en toekomstig beleid van de gemeente Meppel.

Hoogachtend,

Burgemeester en wethouders,

A.J. Kastelein

secretaris

R.T.A. Korteland

burgemeester

Bijlage II. Ingevuld normenkader met 'stoplichtenoverzicht'

Blok 1: Beleid

	Norm	Oordeel
1.1	De gemeente beschikt over heldere doelen en ambities voor de energietransitie. • Actueel • Concreet (SMART) geformuleerd	
1.2	Het beleid sluit aan bij landelijke en regionale doelstellingen. • De link is gelegd met landelijke en regionale kaders.	
1.3	De organisatie en de uitvoeringsstructuur zijn helder vastgelegd.	
1.4	Het beleid is voldoende geborgd binnen de ambtelijke organisatie. • Ambtelijke apparaat (binnen de relevante beleidsvelden) heeft kennis van het duurzaamheidsbeleid en handelt in overeenstemming daarmee. • Er is voldoende <u>capaciteit</u> om het duurzaamheidsbeleid tot uitvoering te brengen. • Er is voldoende <u>budget</u> om het duurzaamheidsbeleid tot uitvoering te brengen.	
1.5	De gemeente heeft concrete maatregelen bepaald die aansluiten bij de doelen.	
1.6	Er is een nulmeting uitgevoerd aan de hand van indicatoren die aansluiten bij de ambitie en doelstellingen. De opgaven voor de komende tijd zijn in beeld.	

Blok 2: Uitvoering en resultaten

	Norm	Oordeel
2.1	De gemeente is op weg om de ambities waar te maken of heeft al doelstellingen behaald. • Op basis van landelijke benchmarks en op basis van al uitgevoerde (recente) evaluaties en bij de gemeente bekende feiten en cijfers. • Aangevuld met kennis binnen de ambtelijke organisatie. • Welke doelstellingen zijn reeds behaald en welk effect is bereikt?	
2.2	Huidige en geplande maatregelen dragen bij en zijn voldoende om de ambitie te realiseren. • Zijn er andere stappen noodzakelijk in de aanpak van het duurzaamheidsbeleid die bijdragen aan de realisatie van de ambitie?	
2.3	De succesfactoren en (mogelijke) belemmeringen bij het vastgestelde beleid zijn in beeld en daarop wordt geanticipeerd. • Wat zijn de succesfactoren en (mogelijke) belemmeringen? • Wat wordt gedaan om daarop in te spelen?	

Blok 3: Samenwerking en participatie

	Norm	Oordeel
3.1	De gemeente werkt waar mogelijk samen met externe partners die actief zijn om de energietransitie te realiseren. <i>(als eigen doel of als onderdeel van hun bedrijfsvoering)</i>	
3.2	Bij het opstellen van het beleid zijn stakeholders betrokken geweest.	
3.3	De gemeente faciliteert waar mogelijk externe partners die actief zijn om duurzaamheid te realiseren.	
3.4	Er zijn concrete afspraken (doelstellingen en/of maatregelen) vastgelegd met externe partners op het vlak van duurzaamheid.	
3.5	De gemeente houdt zich aan de gemaakte afspraken en doelstellingen.	
3.6	Er is een overlegstructuur met externe partners, zowel generiek als specifiek voor overeengekomen afspraken.	

Blok 4: Monitoring en evaluatie

	Norm	Oordeel
4.1	De gemeente hanteert een monitoringsinstrument voor de energietransitie. • Wat wordt gemonitord, op welk niveau, hoe vaak, en door wie?	
4.2	College en raad hebben afspraken over monitoring van het energiebeleid.	
4.3	Het college en de gemeenteraad worden geïnformeerd over de voortgang van de uitvoering van de beleidsdoelstellingen.	
4.4	De raad is in de gelegenheid gesteld om de resultaten van het uitgevoerde beleid tussentijds te controleren en de doelen/budget bij te stellen.	
4.5	De raad heeft gebruik gemaakt van de gelegenheid om het beleid tussentijds bij te stellen (doelen/budget).	

Bijlage III. Ambitie, doelstellingen en maatregelen

Landelijke doelen	Provinciale/regionale doelen	Gemeentelijke doelen & beoogd effect	Gemeentelijke maatregelen
<i>Algemeen</i>			
2050: Energieneutraal en aardgasloos. 2050: 95% minder broeikasgassen in 2050 dan in 1990.	<u>RES:</u> In 2050 is Drenthe energieneutraal aardgasloos.	<u>Duurzaam energieplan</u> Meppel in 2040 CO₂-neutraal. <u>Programma duurzaamheid:</u> - In 2030 50% minder CO₂ uitstoot dan in 2017 (is gelijk aan 1990). Dit betekent voor Meppel dat tussen 2021 en 2030 circa 135.000 ton CO₂ moet worden bespaard. - CO₂-neutrale gemeentelijke organisatie in 2030 (voorlopige ambitie). - Onder inwoners en ondernemers brede bekendheid van en betrokkenheid bij de gemeentelijke doelstelling om in 2040 CO₂ neutraal te zijn. <u>Programmabegroting 2023:</u> - In 2030 zijn alle gemeentelijke gebouwen van het gas af.	<u>Routekaart:</u> - Per wijk een energieplatform inrichten. - Ondersteunen van duurzaamheidsactiviteiten bij inwoners én bedrijven. - Het maken van energieprestatieafspraken met Industriële commerciële club/parkmanagement Meppel (ICC/PMM). - Binnen de gemeentelijke organisatie: organisatieontwikkeling waarbij nieuwe teams zijn gevormd, waaronder het nieuwe team Duurzaam. <u>Programma duurzaamheid:</u> - De renovatie van de Werf als circulair en CO₂ neutraal voorbeeldproject aanpakken. - Voorstel aan raad aanbieden om een ambitie vast te stellen voor een routekaart CO₂ neutrale gemeentelijke organisatie én op basis van die ambitie de routekaart uit te werken, inclusief middelen.

		Actieve samenwerking met onze inwoners op lokale initiatieven.	
<i>Energiebesparing</i>			
1,5% energiebesparing per jaar.	<u>Werkplan Expeditie Energieneutraal Drenthe 2020-2023:</u> 75% van de woningeigenaren is zich bewust van hun eigen energiegebruik en mogelijkheden tot verduurzaming (bewustwording). 20% van de Drentse (particuliere) woningeigenaren neemt energiemaatregelen (minimaal één maatregel, tot in één stap energieneutraal): no-regret maatregelen (meters maken). <u>RES 1.0:</u> - Besparen 15 procent op het gebruik van warmte in de gebouwde omgeving in 2030; van 3,9 TWh nu naar 3,3 TWh in 2030. - Motiveren en activeren inwoners en bedrijven tot het nemen van 'geen-spijt-maatregelen'.	<u>Routekaart 2019:</u> - Maximale besparing: a. woningisolatie. b. overig verbruik. <u>Programma duurzaamheid:</u> Voor de periode 2021-2023 streven we verder naar: 15% energiebesparing door gedrag en eenvoudige en kostenneutrale maatregelen in de gebouwde omgeving. - Breed bewustzijn en bereidheid tot laagdrempelige gedragsmaatregelen die bijdragen aan minder CO₂ (zoals afvalscheiding, fietsen, standby knop uit, de verwarming één graad lager of een uur eerder uit). - Het voorkomen van des-investeringen. - Deelname van bedrijfsleven en industrie aan de gemeentelijke energiedoelen.	'Geen spijt maatregelen' spoor in wijken en op bedrijventerreinen (stimuleren energiebesparing). - DEL (Energieloket). - Uitvoeren regeling Reductie Energiegebruik, samen met Drents Energieloket en met buurtinitiatieven. - Lokale energiecoaches, ism corporaties (Programma duurzaamheid). - Aanbieden duurzaamheidslening. - We gaan door met de ontwikkelde samenwerking met bewoners, buurtinitiatieven en postcoderoos-initiatieven en blijven inzetten op het faciliteren en stimuleren van de duurzame initiatieven vanuit de samenleving. - Uitvoering van de (specifieke uitkering) SPUK energiearmoede in samenwerking met Sociaal domein. - Opnieuw energielabels bepalen met een nota van aanbevelingen voor gemeentelijk vastgoed. 2x per jaar meedoen met Junior Energiecoach (basisscholen). - In 2023 de Young Solar Challenge in Meppel (scholencompetitie).

	Stimuleren lokale initiatieven, energietoelagen en bouwen een beweging van ambassadeurs.	- Bedrijven nemen maatregelen die binnen 5 jaar zijn terugverdiend. - Kantoren hebben vanaf 2023 minimaal label C.	
Verduurzaming energiebronnen			
- Uiterlijk in 2050 een aardgasvrije gebouwde omgeving. - Nationale opgave om in 2030 ten minste 35TWh grootschalig hernieuwbare elektriciteit op land te realiseren. - Klimaatakkoord: 50% lokaal eigendom.	<u>Werkplan Expeditie Energieneutraal:</u> - Elke Drent heeft toegang tot een regionaal of lokaal sterk burgerinitiatief. <u>RES 1.0:</u> - De bijdrage van de RES-regio Drenthe van 3,45 TWh vindt zijn basis in: - Windenergie: 1,123 TWh. - Zonne-energie op land: 1,249 TWh. - Zonne-energie op daken: 0,893 TWh. - Techniekneutrale ambities: 0,234 TWh.	<u>Routekaart 2019:</u> - Zonnepanelen op zo veel mogelijk daken: a. bedrijven, b. woningen (particulier, huur/corporaties). - Maximale plaatsing windmolens, op optimale locaties: a. binnen eigen grenzen, b. in omgeving. <u>Programma duurzaamheid:</u> - Lokale opwek van 0,17 TWh lokaal opgewekte elektriciteit, door de realisatie van 50 hectare zon op grote daken en maximaal 30 MW aan windmolens, te realiseren in 100% lokaal eigendom waar alle Meppelers van kunnen profiteren.	- Zonnepanelen op gemeentelijke daken. - Gemeentelijke organisatie koopt 100% groene stroom in. - Vervanging gasgestookte installaties gemeentelijke gebouwen volgens MJOP/natuurlijke vervangingsmomenten. <u>Routekaart 2019:</u> - Energiepotentiekaart opstellen. - RES 1.0 Drenthe opgesteld. Elke 2 jaar te herzien. - Nieuwveense Landen een van de eerste gasloze wijken van Nederland. <u>TVW:</u> - In 2022 in ieder geval met een bestaande wijk aan de slag met het wijkuitvoeringsplan. - Coöperatief zonnepark van 2 ha voor Nieuwveense Landen. <u>Startnotitie RES 2.0:</u> - Voor 1 juli 2023 wordt de RES 2.0 als document vastgesteld door raden, staten en algemeen besturen. - Uitvoeringsstrategie "zon-op-dak" uitvoeren (provinciale aanpak).

			<u>Programmabegroting 2023:</u> • Na vaststelling van het wijkuitvoeringsplan Berggierslanden geven we daar uitvoering aan. • In 2023 stellen we het wijkuitvoeringsplan op voor Koedijklanden/Reestlanden/Slingenberg en starten we met het wijkuitvoeringsplan voor Oosterboer. Dit doen we in samenhang met de wijkaanpak Oosterboer. • Verder werken aan de regionale energiestrategie 1.0 (RES 1.0) en bereiden de versie 2.0 voor. • De RES-doelstellingen voor Meppel met betrekking tot het opwekken van zonne-energie en windenergie uitwerken met partners en initiatiefnemers. • Verkennen van mogelijkheden voor zonnepanelen op parkeerterreinen en langs snelwegen. • Uitwerken monitoringsysteem voor RES. • Aanbieden duurzaamheidslening. • Doorgaan met de ontwikkelde samenwerking met bewoners, buurtinitiatieven en postcoderoos-initiatieven en blijven inzetten op het faciliteren en stimuleren van de duurzame initiatieven vanuit de samenleving. <u>WUP Berggierslanden</u>
--	--	--	---

			• Wijkacties door Duurzaam Berggierslanden. • Informeren inwoners. • Onderzoekt naar mogelijkheden om collectieve voorzieningen te realiseren in de wijk Berggierslanden.
<i>Energie-infrastructuur</i>			
	<u>Drents Actieprogramma Netcongestie</u> • Sneller bouwen. • Sterker sturen. • Flexibele capaciteit vergroten.		<u>Startnotitie RES 2.0:</u> • We ontwikkelen een routekaart "RES en elektriciteitsnetwerk 2030. • Regionaal: Rapportage "Netimpact analyse". <u>Programmabegroting 2023:</u> • Volgen van ontwikkelingen elektriciteitsnet. • Met het bedrijfsleven onderzoeken we concrete maatregelen die kunnen worden genomen ten aanzien van peakshaving om op die manier bij te dragen aan het oplossen van netcongestie. • Aandacht voor initiatieven uit de samenleving voor de ontwikkeling van lokale netwerken. • We zoeken met netwerkbeheerders naar mogelijkheden om Zonnepark Nieuwweense Landen en coöperatieve lokale energieprojecten aan te kunnen sluiten op het elektriciteitsnet.
<i>Verduurzaming mobiliteit</i>			
• Klimaatakkoord: grote werkgevers krijgen vanaf	<u>Mobiliteitsprogramma 2021-2030 Provincie Drenthe</u>	<u>Programma duurzaamheid:</u>	• Een deel van het gemeentelijk wagenpark is elektrisch.

2022 CO₂ normen opgelegd voor het verminderen van de CO₂ uitstoot van zakelijke kilometers. • Aanleg laadinfrastructuur.	• De opgave in Drenthe is 49% vermindering CO₂-uitstoot in 2030 t.o.v. 1990 binnen sector mobiliteit. Om te voldoen aan het Klimaatakkoord moet de uitstoot CO₂ als gevolg van de sector mobiliteit in 2030 dus met 57% (49% + 18%) worden gereduceerd in ten opzichte van de gemeten uitstoot in 2017. Dat komt overeen met een reductie van 643.138.148 kg CO₂. • Drenthe <u>dé fietsprovincie</u>. stijging van 20% meer fietskilometers in Drenthe. • <u>Het openbaar vervoer in 2030 zero emissie</u>: Vanaf 2025 zijn alle nieuwe bussen vrij van schadelijke uitlaatgassen. Vanaf 2030 geldt dat voor alle bussen die in het openbaar vervoer worden ingezet.	Voor de periode 2021-2023 streven we verder naar: • Het verminderen van de CO₂ emissie van bedrijven en mobiliteit. • Minstens één lokale aanbieder van elektrische deelauto's.	• Transportbussen, veegauto's en vrachtauto's rijden op HVO. • In 2023 worden de vuilnisauto's vervangen door elektrisch aangedreven voertuigen. <u>Programma duurzaamheid:</u> • Provincie Drenthe: stakeholders aanpak voor de grote werkgevers in Meppel, waaronder ook de gemeentelijke organisatie zelf. (voor normen zakelijke kilometers grote werkgevers) (Programma duurzaamheid). • Faciliteren van initiatieven van onderop voor deelmobiliteit en elektrificatie. • 90% minder CO₂ uitgestoten dan in de vorige concessie voor busverkeer.
---	---	--	---

Bijlage IV. Geraadpleegde bronnen

Titel	Publicatie	Aard van het stuk
Van klimaatbewust naar klimaatneutraal	24-okt-17	Stand van zaken Duurzaam EnergiePlan Meppel
Notitie reikwijdte en detailniveau	feb-23	Omgevingseffectrapportage Omgevingsvisie
Memo aan de raad	24-okt-17	Stand van zaken uitvoering Duurzaam EnergiePlan Meppel
Werk In Uitvoering	mei-22	Coalitieakkoord 2022-2026
Memo aan de raad	7-feb-18	Beantwoording motie M2, CO ₂ -neutraal
Wijkuitvoeringsplan Berggierslanden	najaar 2022	Wijkuitvoeringsplan
Raadsvoorstel Programma duurzaamheid	17-nov-18	Programma duurzaamheid Meppel 2021-2023 Samenwerken aan duurzaamheid
Rekenkamerrapport Burgerparticipatie in de gemeente	23-nov-22	Rapportage onderzoek naar burgerparticipatie in de gemeente Meppel
Routekaart energietransitie	5-mrt-19	Routekaart met keuzes in de energietransitie
Van klimaatgevoelig naar klimaatrobuust	12-okt-11	Duurzaamheidsvisie gemeente Meppel 2011 – 2040
Reactienota inspraak Ontwerp Transitievisie Warmte	jul-21	Samenvatting van en gemeentelijke reactie op inspraakreacties
Amendement 'geen klankbordgroep duurzaamheid'	17-dec-20	Amendement in de gemeenteraad
Beleid oplaadinfrastructuur elektrische voertuigen in de openbare ruimte	14-dec-16	
Mobiliteitsprogramma 2021-2030 Provincie Drenthe	22-dec-20	Mobiliteitsprogramma van de provincie
Op weg naar RES 2.0	28-feb-21	Notitie doorontwikkeling RES-regio Drenthe
Regionale Energie Strategie (RES) 1.0 Regio Drenthe	1-apr-21	RES 1.0
Startnotitie RES-Drenthe 1.0	24-jun-19	
Transitievisie Warmte Gemeente Meppel	feb-21	Overzicht van de visie
Programmabegroting 2023 Gemeente Meppel	2022	
Prestatieafspraken Meppel 2023-2027	22-dec-22	Meerjarige prestatieafspraken met woningcorporaties
Samenwerken aan duurzaamheid	11-nov-20	Programma Duurzaamheid 2021 – 2023.
Uitnodiging online bijeenkomst duurzaamheid	2021	Uitleg Programma Duurzaamheid en uitnodiging
Variantenstudie	18-jun-20	Onderbouwing bij het programma duurzaamheid Meppel.
Vaststelling Transitievisie Warmte	5-okt-21	Bericht aan de Gemeenteraad van Meppel
Verslag participatieperiode ontwerp TVW	sep-21	Uitkomsten participatieperiode

Interviews

Voor dit onderzoek zijn interviews gehouden met:

- Betrokken ambtenaren
- De wethouder duurzaamheid
- Partners van de gemeente, zowel professionele partners als bewonersinitiatieven
- Groepsinterview met vertegenwoordigers van elke fractie in de gemeenteraad

